

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206040

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University

Call No. T81

Accession No. ^{P 6.} T 2163

Author యెల్లినేని మహాదేవి.

Title శ్రీశృంగార మల్లారి చరిత్ర

This book should be returned on or before the date
last marked below.

సర్వస్వామ్యసంకలితము

ప్రథమముద్రణము
లండన్ రాయల్ యెడిషన్
వల రు. 2-0-0

చెన్నపురి:
ఆంధ్రప్రత్తికా ముద్రాలయమున
ముద్రితము—1927

పుష్పగంధ

వీ రె క

బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు సంపాదించి ప్రకటించిన ప్రబంధరత్నావళిని బరికింపుమేని యెన్నియేని వ్రాసిన ప్రబంధరత్నములు తెలుగుబాసకుఁ బెట్టని నొడవునై విలసిల్లయుండెడివని తెలియఁపఱచిని. ఆ గూఢప్రబంధములనుండి యందు స్ఫులిములైన పద్యములు వానివాని యా స్థానమును, కవితామాధుర్యమును వేనోర్లఁ జూపుచున్నవి. ఆ గ్రంథములు నామమాత్రావిష్టములై యిప్పుడు లభింపకుండుటచే నాంధ్రవాఙ్మయమునకుఁ దీరని లోటు వాటిల్లినది. విస్మయిత ప్రాయములయిన యట్టి గ్రంథరత్నములలో నొకటియగు నీమల మాచారిత్రమున కేతైకమగుమాతృక యిహేవల మనభాగ్యవశమునఁ దెలుగునాట లభించినది. దీనికి

కృతికర్త

ఎడపాటిపెమ్మనార్యుడు. గ్రంథావతరణికవలపను, ఆశ్వాసాంతగద్యములవలపను ఈతఁడు 'శివభక్తినిధి' యనియు, 'మంత్రి' (నియోగి బ్రాహ్మణుడు) యనియు 'కవితాభిజ్ఞ' డనియు, 'కాండిన్యకులోద్భవుఁ' డనియు, కృతిపతిఁ 'గమఃసూర్పబంధు' వనియు, 'ఎడపాటిపురాధిపుఁ' డనియు (ఎడపాటికిఁ గరము కావచ్చును.), 'సోమయామాత్యుని

పుత్తు' వనియుఁ దెలియవచ్చుచున్నది. ప్రబంధరత్నావళియు దీతనియింటికిఁ గుఱి 'పెదపాటి' వారని కలను. 'పాటిగలట్టి' మేటి యెడపాటిపురాధిప యెట్లువార్య' అనునింపలిపద్యమున 'ఎడ' యనుచోట 'పెద' యున్నను పద్యము సరిపోవును. కాని అర్వా సాంతగద్యములయందు నైతి మిందు 'ఎడ' అనియే యున్నది. 'పెదపాడు' కృష్ణమండలమున ఏలూరుననుసమీపమున నున్నది. 'ఎడపాడు' ఎచ్చటనున్నదో! ఈసంకేయమునుదీర్చి నుపలభ్యము లగు నాధారములు చాలవు.

కృతిపతి

శ్రీగంగుననుఁ గృతిపతి మండి కాళవమృతి.
ఈతఁడు నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు, సోమాంబారామశామామ్యుల పుత్తుడు; శిశుభక్తిపరుఁడు. ఎట్లువార్యుఁ డీతని ఘనసంపత్తి వ్రాఁచుచోఁగోరుఁ డనియు, అంతాతయనియు, బంధుప్రియుఁడనియు, కవిపండితపోషకుఁడనియు, యోధాగ్రేసరుఁడనియు, దేశాంబ రాస్థానకవివగవర్ణనీయగుఁగఁగుఁ డనియు వర్ణించినాఁడు. మఱియు నీతని 'మండిపురపాలక', 'మండిపురాధిప' అనియు, శాండ్వాకచో 'మండిస్థలగ్రామణి', 'మండిస్థలకరణచంద్ర' అనియుఁ బేర్కొన్నాఁడు. 'మండి' కెల్లూరుమండలమున కెల్లూరుపురమునకుఁ జెలెనున్న యొక చిన్నసంస్థానము. దీని నై చాటుకత్తాబ్దులనుండి బ్రాహ్మణులుపరిపాలించినట్లు తెలియ

* ప్రబంధరత్నావళిపతిక—పే. 3.

చ. కావున కృతిపతి మంకిసంస్థానమున స్థలకరణముగ
మండి సంస్థానకార్యములను జక్కఁదెల్పించు మంచి పలుకుబడి
గలిగి వేరుగాంచి యుండువచ్చును.

కృతిరచనాకాము

కవి తో సేప్రబంధమును శ్రీకృష్ణ దేవరాయలకాలముననే
రచియించి గూర్చిని కేకారణముననో యంకితముసేయక యీ
శాసనమంత్రికిఁ గృతి నొసంగినట్లు

“ఉ. ఇట్టిమహాప్రధానపరమేశ్వరిమార్గిని గాన నీవు చే
పట్టితి మేలు మంకిపుగపాలక, కాళసమంత్రిచంద్ర, ముఖ
గట్టగఁ గృష్ణరాయజనకాంకుస క్షయక దాచినట్టి గు-
ర్బుట్టియైన యెట్లువిరాళి మల్ల కావ్యకవ్యకం.”

అవి విప్పికొన్నాడు. ప్రబంధరత్నమని సంధానించుటకు
సాధనములగు రెండంగంఘములలో నొకటియగు ప్రబంధరత్న
కరిమునఁ దెసవాటి జగన్నాథకవి యామలహాచారిశ్రమ నందలి
పద్యముల నుద్ధరించియుండుటచేఁగను, అం దానిఁడు చేర్చిపకవు
లలో మాడయగారి మల్లయ, తెనాలిరామలింగయ యర్వాచీన
లగుచేతను, ఎఱ్ఱనార్యుఁ డిందుఁ గృష్ణదేవరాయలకుఁ
బూర్వము, సమకాలికులు నగు కవులనే విమోచియిండుటచే
తమ ఇది శ్రీ కృష్ణదేవరాయలకాలమున (క్రీ. శ. ౧౫౦౦
ప్రాంతముల) రచియింపఁబడినదని నేనుచున్నాఁడు.

ఎఱ్ఱనార్యుని యితరకృతి

ప్రబంధరత్నావళియందు 'మహారత్నమయ' నీటిని కృత్యంతరిమగం జేర్కొని యందలిపర్యమలను గొన్నిటిని జగన్నాథకవి చేర్చినాడు. మఱువారిచరిత్రమున న్నొకటిని తానుసరకువితానతురుడు' ననిమాత్రము చెప్పినాడెను గాని యితరకృతిని రచియించినట్లు చెప్పలేదు. 'మహారత్నమయ' నంటే గూఢపద్యము లిందలి పర్యమలకంటె ప్రాశస్త్యముగల నాశుభమన్నది. ఆకృతిని దీనికి రచించినది నాడేదా?

మౌహణచరిత్రము

ఇందలి యిత్యుక్తము శివభక్తహావత్కృతప్రతిపాదమయినది. కథానాయకుడు సుప్రఖ్యాత సంస్కృతకవియగు మఱువాణుడు. కథానాయిక పుష్పగంధయును వేళ్ళ. ఈకవి పాల్కురికి సోమనాథకవి మన పండితారాధ్యునిచరిత్రమున గలరు. అం దీవికలుగ నున్నవి:

“శివభక్తుడు, కవినగు మౌహణవాణుడునువారెం డొక వేళ్ళను ప్రేమించి దానిని గూడియుండెను. గూయలమల్లియు నానినెల్లి వారిసొంసున కిచ్చుసంపద గూరిని బడబట్టి పొంద్రోలి కూడు నొకమండలాధిపతికిం గూర్చెను. మఱువాణుడు వేశ్యావిమోగమును భరింపజాలక, దానిని గూఢుల జొందు మార్గముగానక మిగుల మౌక్యము దాని పలుకునైన విని కొంత మనశ్శాంతిని బడయగచ్చునని తలచి యొకచీకటిరేయిని

దాని కేలేమందిర ద్వారమునొద్దపడచోయి నిలిచియుండెను. క్రొత్తవిజయకాచకడ చోగులుచుండున వేశ్య జలుపలికి వచ్చి యటు మలహారు నునికి యెఱుంగు పుక్కిలించి యుమిసెను. ఆ యంగిలినీ రక్కడ నిలిచియున్న మలహారునిపైఁ బడెను. ఇంతలో మిన్న మెయ వావెలుగన నరని గుర్తించి యా బోగముచూసి నగని చెంబులలోయి కాఁగించుకొని గూతని యుటాడించెను. అతయుఁ నను యిష్టార్థమును బడయ శివునిఁ బ్రార్థింప నారనిఁ బురికొల్పెను. అంత వా రిరువురు శివాలయమును క్రిరి. అంత వేశ్య మలహారుని వీపునాని కాఁగించి నిలిచియుండెను. అప్పుడు మలహారుడు భక్తిమూల 'కాంతాక వప్రసయ' అని ప్రార్థించి గుప్తకరహతు స్తోక మంతో శివుని స్తోత్రము చేసెను. శివుడొ మెచ్చి గోయిరు పురాము, వేశ్యమాతమును శివలోకము ననుగ్రహించెను "

ఈశ్వరేష్టమయ్యి మార్చి పెంచి ప్రబంధముగా రచియించియుండెను. హోయ పెగు వాతి నీతిగల వేశ్యల గాంధులన హానికలుగదనుటకు ప్రస్తావనముగాఁ జెప్పిన శ్వేతునికథయుఁ బండితాచార్యునిరె (శ్రితీయప్రకరణము) యందున్నదియే. అదియు నిబంధించి మార్చునుగాంచి వెలసెనది.

ఇది శివభక్తిప్రధానముల గ్రంథ మయినను వాయువా వాయుల విప్రలంభసంభోగశృంగారము లంగములే యుండద ముగఁ జెంపొందినవి. వేశ్యలమాయలు, వలపుకత్తెలు పురుషులను విసువలలో న్నచికినను మపాయములు చెమత్కొగముగ

పట్టితములైనవి. భవద్విని (కోమటిపెట్ట) మాటలు, చేష్టితములు
సప్తమగోల్పుచుండెను. అయిపట్టల నాయాయి విషయ
ములంశుత్పిసవ్వనను లిందు స్వభావచిహ్నులుగ నుండు
చున్నవి. కవిత్వైభవమున నీగ్రంథాంధ్రభోజాడిగు కృష్ణ
రాయలకాలమున వలసన యితో పరిసరబంధములపండితావ
స్థాపితమౌచుచున్నది. 'తనలోవును యుం
న్నవేల? సహృదయు లాస్వాదించును యీ రసవత్ ప్రబం
నాధుర్వమునగూర్చి యిట హెచ్చుగ నుచ్చరింపఁ బులేదు.

నాప లభించిన మాత్మిక యుక్తబియ్యము చేతను,
అయి శిశుమై, కోవభూయిష్టమై యుండుచేతను ఈ
గ్రంథము నింకఁగల నిర్దుష్టముగ ముద్రపఁదామికి మమ్ము
మన్నింపఁ జంకిమల వేడెడదు. చివరికి నుపాసకులను
ప్రాచీనప్రబంధకృష్ణముల సుస్థిరించి యిట్లు ముద్రపఁదుగఁ బ్ర
తించుచు బూనుకొన్న మా కాల్యలోకము పాదవిభావ
తో పాసకులై ముమ్ముందు నితోధిభాషనము మమ్ము
బురికొల్పుగాక యని విశ్వసించుచున్నాము.

మాకు గోరినవంటచే తమకడనున్న మాత్మికను బంపి
రించి గ్రామనివాసులు శ్రీ శ్రీపతి పండితారాధ్యుల శరధి
నాశ్వతయ్యవార్తంగారిఁ గృతజ్ఞతఁజలనర్పించుచున్నాము.

(ప్రభవ శ్రేష్ఠ పండిత
హరిమా
చార్యులు.) } గంటి నూర్యనారాయణశాస్త్రి,
సంపాదకుడు.

శ్రీ

శృంగార మల్లాణచరిత్ర

శ్రీశ్రీశ్రీ

ప్రథమాశ్వాసము

(ప్ర)

లలితంబు సానునయ

శీతగుణంబును జారుపాదరే

ఖాలసంబుల జన్మగవ

గట్టితనంబు నితంబశోభయుక

బోలును గౌరి తండ్రిబడి

బుట్టినదంచు హసించు శంభుఁ డే

వేశను జుండి కాళునకు

వేడుక నివృత్త గామితార్థముల్.

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుఁ డ

శేషసుర స్తవనీయమూర్తి శృం

గారరసాధినాయకుఁడు

కామినులం బదియాలువేల ని

చ్చారతి నేలుకృష్ణుడని
శంభు సుఖాశ్రయిజేయుఁ గామినీ
మారునిఁ జుండిరామయకు
మారునిఁ గాళనమంత్రి శేఖరున్.

ఉ. “అంబుజసూతి, నీవు భువ
నావలిఁ గ్రోడవు నాదు వీణ భా
నంబున నాలపించు”మని
వాణి హసం బొనరింపఁ బోలు ని
త్యంబును సామగానముల
నభ్యసనం బొనరించుధాత నె
య్యంబునఁ జుండికాళనఁ జి
రాయురుపేతునిఁ జేయుఁ గావుతన్.

ఉ. నిండి మహామునీశ్వరులు
నిర్జరకోటులుఁ జూచుచుండఁగాఁ
దుండమునందు నందుకొని
నోరపుఁ బండులుఁ బిండిపంటలున్
దండిగఁదించు మించి తలి
దండ్రులకున్ బ్రమదంబుఁ జేయు నే

దండముఘోషము చుడిపుర

ధాముని గాళన సన్మ్యః శేయుతక్.

సీ. దంతకాంతినితాంతధాళసశ్యములైన

శౌతనస్త్రములు ముత్యాలియున్లు

కలశాద్ధి బుట్టి పుష్కరమునఁ జూపట్టు

మొలకచుక్కఁజేడు మొగలిజేకు

వేదశాస్త్రపురాణవిద్యఁ కొరిగల్గు

నాచితః పాలుపారు కలికిచిలుక

అతులితరత్నకీలిత భాసురబైన

పొగాకుకిన్నెరి పుకుదోడు

ప్రణవవర్ణియు దానుఁడు భస్మపీత

గాఁగ నింపారు సజరాఁగి కమలపాణి

వాణి క్షుఁదెయు నెపుడు వాన్వైభవియు

నొమియోఁ జూడికాళిమౌత్రిశ్యయనకు.

సీ. కలశాబురాశిలోలఁ బుట్టి యేదేవి

వాసుదేవుని రాణివాసమయ్యె

నగజాక్షు మెప్పించి వక్షిన్స్థలంబున

నేదేవి నెలకొని మోకమందె

లోకమాత యనంగ లోకత్రయంబున
జెలంగి యేదేవి ప్రసిద్ధయమ్య
సఖిలనంపదలు నిద్రాదుల కేదేవి
కడకంటిచూపున గలుగుచుండు
వికసితాంభోజ మేదేవి వీడుపట్ట
అట్టి శ్రీదేవి కరుణా తేజస్వి యొసంగు
భాగ్య సాభాగ్యవైధనప్రాధవములు
నెల్లపుడు జూడికాళమృతీశ్వరునకు.

మ. వెలియంగా నట నీదుమస్తకమున
దేకాదు భావింప నీ
నిలువెల్ల నటించు నాత్మవిభా నా
తే నేర్పుతో నవ్వ నె
చెలి కంతతకు గన్న సన్న ప్రమద
శ్రీ నిచు గౌరవధూ
తిలకం బీవుతం జూడికాళునకు బ్రీ
తిన్ భాగ్యసాభాగ్యముల్.

ఉ. శంభుజటాటవీరటవి
శంకటసింధుతాప్రభుంఘుమా

రంభవిజ్ఞానభితద్యనిధు
 రంధరభూరితరస్రబంధవా
 స్థింభా నాత్మలో దాంతం
 గూర్మిని మ్హ్ణ కాళిదాసులన్
 దాభమనుగరమాఘవర
 వండి ముఖాదిమసత్కవీంద్రున్.

స. వినుతు బాసర్పు నాస్రపుక
 విస్రభా నన్నయభట్ట చక్కయ
 జ్వను శివ దేవు భాస్కరుచి
 జక్కన నాచన సోము సర్వదే
 వుచి భవదూరు జేయు నల
 పోతన విల్లముల్ల వీరిభ
 ద్రుని శిరభాంకు వీరికవి
 ఘార్జుణి నేతన భట్టబాసునిన్.

క. పెండ్లియు నాద్యశ్రమతిన్
 నిడుమనంబును దాంతు చిఖిభరిత్రీ
 మండలివిశ్రుతకవితా
 ఖండయశోనిధుని బేసిగల సత్కవులన్.

౪. చెందేగి యంతకంతకు

జలమున వాడడువడ గుకవి సత్కివి యగునే
యిబలోన నెంత బలిసినె

జెలంగి వరాహులు గంధసింధురి మగునే?

౫. అని యిట్టజేవతాప్రార్థనలును సత్కవిత్వ
నంబును గుకవినిరసనలనుంజేసి నవరిసభావ
బంధురంగాగా నొక్కసృబంధంబు రచియింపం
దలంచీయున్న సమయంబున.

౬. ఏమంత్రినునుజూక్కి ధీమదా శ్రితివైస్వ

తామిస్తమునకు వైందనకరాళ

ఏమంత్రియూక్తసామంతము

నులు కొన్న వియ్య కగ్గింపుగాలి

ఏమంత్రి వితరణం బినసూను సచరి

ప్రకటదానప్రథిం బరధవిచు

నేమంత్రికి రి శైలేన్ద్రకన్యాధీశు

కంఠహలహలంకరంబు గిప్పు

నంతడు నేపాళ కురునిషధాంగవరి

నొళగాంధారిమగధకొంఠవి యహ

న్యస మహాస్థానకవివర్ణనీయగుణుడు
చుండిరామయ కాళుఁ డఖండయాశుఁడు.

పీ. కనకాంబరముఁ శృంగారించి మించిన
మహనీయనవరత్న మంటఁమున
ఘనసారచందనకమనీయవాసన
అఖిలదిక్కులయందు నలమికొనఁగఁ
గవిగును శేషవాక్కింతాధిపుఁడోలు
సత్కవీశ్వరులు పార్శ్వముఁ జొంగఁ
దుంబురునారదాదుఁ శ్లోఽజాలినఁ
గాయకు లగ్రభాగముల మెఱయఁ
కనకనవనమాణిక్యఘటితభూష
ణావళులకాంతి సభికుల నావహించఁ
గొలుపు కొలువయు సాహిత్యగోష్ఠి దగ్గరి
సన్నతతోదారుఁ డావేశ నన్నుఁజూచి.

క. “కెవభక్తివిధివి మంత్రీవి
కవితాభిజ్ఞుడవు నిత్యకారుణ్యమహా
త్సవుడవు కౌండిన్యకులొ
దృవుడవుఁ గడుఁ గూర్చినట్టి బంధుడ ననఘా !

ఉ. పాటిగలట్టి మేటి యెడ

పాటిపురాధిప, యెఱ్ఱనార్య, నీ
సాటిగఁజెప్పినట్టి కృతి
సాటునయై విలసిల్లుఁగా కిటఁ
జాటుచు హీనమానవుల
చాటునమాటున వ్యర్థకూటకా
ర్భాటకథల్ వినంగ నగు
బాటగుఁగాక రుచింప నేర్చునే?

క. మలహరుభక్తులలోఁగి

బాలుపుగ నుతికెక్కి జగతిఁ బూజ్యండుగు నా
మలహరుకథ నాపేరిటఁ
జెలుపుగ నంకితముచేసి చెప్పఁగనాయుక్.

చ. అనుచు బహిషికోరఁ బ్రియ

మారఁగఁ గన్త్రపువీడియంగు గాం
చనమణిగంధసార ఘన
సారవిభూషణవస్త్రసంపదఁ
దవిపిన నాత్మలోహి ము
దంగు నహించుచు నాన్త్రధాన నం

ద్రుసకును భక్తితోడఁ గృతి
నూర్నగతిఁ సృజియింపఁ బూనితిన్.

ఉ. ఇట్టిమహాప్రధానపర
మేశ్వరమూర్తివి గాన నీవు చే
పట్టితి మేలు చుండిపుర
పాక, కాళినమంత్రిచంద్ర, ముక్
గటిగఁ గృష్ణరాయజన
కాంతున కీయక దాచినట్టి యా
రట్టియైన యిక్కవి
రాజిత మ్హిణకాన్యకస్యకమ్.

ఉ. ఇమ్మహి సంగమంత్రుల న
కేరూఁ జూచితి మేను వారు మో
దమ్మున విచ్చిట్టి ఖన
ధాన్యయంతంబగు దొడ్డియూవియుక్
నమ్మతితోడ నీవొసఁగు
సారపుఁ గిస్తపువీడియంగు తు
ల్యమ్ముగుఁ జుండిపాలన ద
యాకర, కాళిన మంత్రిశేఖరా!

ఉ. ధన్యతైః జుడికాశిన, యు
దారయశోఽగన నిన్నెకాని చే
సన్య మొంగనంచు గల
శాంబుధిఁ దానముఁ జేసి రాజమూ
ర్ధన్యముందటఁ దగఁ బ్ర
తాశికిఁ ధరియించి భోగిరా
జన్యశిరంబుఁ బట్టి జు
శాయిదంబులు ముట్టి మృగన్.

సీ. తనసముద్ధతకర్త దశదిశావిశ్రాంత
దంతిదంతముంగోఁ న్నస్థిరింఁ
దనమనోహరమూర్తి తరుణతాహంకారి
మానిసిజనముఁ మనులు గొల్పఁ
దనదానవిస్ఫూర్తి శసరాజసంతాన
చింతామణిశ్రేణి సిగ్గునలుఁ
దనవాగ్విలాసంబు దుదళూకాధీశ
దేవేంద్రగురువుల నేవగింపఁ
బరగు సురసరిదురుతరబహుతరంగ
నివహఘమఘమరివసమనినదసుకవి
శణితపరగుణమణిగణాభరణశాలి
చుడిరామయకాళఁ డఖండయశుఁడు.

ఉ. చెంపల గంధమున్ మోముగల

జెక్కులు నొత్తిన మన్మథాంకపు

గెంపులు వీటికావిహరి

కృత్రిమరాగము కంటి యెమ్మెలున్

మంపుగొనంగ గ్రమ్ములు కు

మంత్రులు జూచిన రోతమాను ని

ష్కండును జంశిరామవిభు

కాళిన జూచినయర్థికోటికిన్.

సీ. సంపూర్ణచంద్రు డీనరసుడు కాళిన

వివరింప రోహిణి విస్సమాంబ

కండస్పృహయ్యె నీకాళినామాత్యుండు

విశ్రుతిరతిదేవి విస్సమాంబ

గంగాకలంపుఁ డీకాళినామాత్యుండు

వినుతపార్వతిదేవి విస్సమాంబ

కలశాంబురాని యీకాళినామాత్యుండు

విమలభాగీరథి విస్సమాంబ

యనని సనుకూలదాండ్త్యై మగునటంచు

సఖిజనములు వినుతింప నతులమహిమ

మంత్రిరామయ కానామాశ్రితచంద్రుఁ
డనఘ విస్సంబ నుద్వాహమయ్యె నెలమి.

సీ. పరకాంతఁ జూడఁడు వైశ్రోణఁ బూచెనా
వర్ణించు నుతి కానివావిగాను
తఱచు మాటాడఁడు తగుచోటనాడెనా
యబ్రహ్మాండము శిలాక్షిరంబు
తర మెఱుంగెక బూడు లెగ మెచ్చియిచ్చెనా
చాలు నర్థికి జన్మజన్మముంకు
మననీక నిల్చుడు మది నిచ్చి నిల్చెనా
యద విభీషణుంట్ట మచ్యుతంబు
రక్ష రాష్ట్రమునకును శ్రీరామరక్షి
యాజ్ఞ సుగ్రీవునాజ్ఞగా నెవఁచె రిప్పుఁ
బుణ్యసంతుండు సద్గుణభూషణుండు
చుగడిరామయకాలఁ డభిషేకయాశుడు.

మ పునఁ ది నులు

క. ఈదృశగుణజురాశికి

శ్రీదేవీనరతనూజ శృంగారసకుఁ

భూదానభార్యపునకును
మాదేవీనరవిభూతిమహిమాధ్యునకున్.

క. బంధురవిక్రమశాలికి
సింధుగభీరునకు శేముషీధిషణునకున్
బంధుప్రియునకు నీతియు
గంధరునకు శంభుభక్తికలితాత్మునకున్.

క. యోధాశ్రేణునకు నుత
రాధేయసమానదాన రసికాగ్రణికిన్
భూభరరిపువిభవునకు న
సాధారణ ధైర్యశౌర్యసద్గణమణికిన్.

క. అద్రింద్రచైత్యునకు స్వా
మిద్రోహరగంధననసమీరబలునకున్
గుద్రాక్షభూతిభూషణ
ముద్రాంకునకున్ బ్రధానమూర్ధన్యునకున్.

క. దుస్సంగదూరునకును న
భస్మింధుసమానకీర్తిభరితాంకునకున్
నిస్సీమభూప్రదాతకు
విస్సాంబాధపున కఖిలవిద్యానిధికిన్.

క. శ్రీమంతున కఖిలకళా

ధామునకును గీర్తినిధికి ధర్మాత్మునకున్

సోమాంబాతనయునకు మ

హామహునకుఁ జూడికాళిచూమాత్మునకున్.

వ. అభ్యుదయఁరంఁ రాభిస్పృధ్ధిగా నా యొసర్పం

బూనిన మహ్నిణచరితం బను మహాస్రబంధ

మునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిఁ :

సీ. కువలయకమలాభినవమనోన్మోఘ

బంకనీవనపరిష్టనము గాక

ఘనసారపున్నాగకమనీయా మయ్యును

కితవదుచ్చనకసంయుతము గాక

సాధుదానప్రౌఢీశూఢఁం బయ్యును

విశ్రుతఖరసమన్వితము గాక

రాశిహోత్తమజాతిరత్నాంకితంబయ్యు

శృంగారకూటదూషితము గాక

వరసరోవరచయమును వనచయమును

సృజచయంబును దివ్యమంటఁచయంబు

నెలమి దనుబోలెననఁ మాగల్గలు వహించె

భువనసారంబు కల్యాణపురవరంబు.

గీ. కలితకై వల్మీకల్యాణకటకమనఁగఁ
గామితార్థైకల్యాణకటకమనఁగఁ
గమలసదనాంఘ్రికల్యాణకటకమనఁగ
ఘనతగాంచెను కల్యాణకటక మపుడు.

చ. గములుగఁ బద్మరాగములు
గమమరీచులు చౌకళింపఁగాఁ
గమలవనంబు లెన్నఁచు వి
కాసముఁ గుండవు నజ్రహస్తకా
సమరుచిచంద్రికన్ గుముద
పండుములున్ గనుగందకుండు నాఁ
గొమరగుడిన్యరత్నమయ
గోపురపై భవ మెన్న వేటికిన్?

క. కుసుమిందనజ్రమయగో
పురగీర్తలవలనఁ ద్రుద్ధ పోకల్ వాకల్
పరికింప నరిది యయ్యును
సరిసిజ్జకైరవవికాససంపదఁ నెలియున్.

క. తలయెత్తి చూచినప్పుడు
తలనంచినయపుడు నెలియు వైవత్సనిలో

కులవార్త అనంగ వినుతికి
నలవియె పురికోటపొడవు సగడితలోతున్

క. చైవతమూర్తులు తేజో
వైవస్వతజనకు లేకనదనబ్రహ్మల్
పావనచారిస్తులు పు
భానసరస్వతులు పురముబ్రహ్మణులెల్లెన్.

క. వారణవారణసత్త్విలు
శారద శారదవిలాస సమధికకీర్తుల్
మారుత మారుతవేగులు
మారనిభుల్ పురమురాకుమారకు లెల్లెన్.

క. జూనిఫి హోవాణ్ణశైలము
మంగూర్ద్రక్ గనకశిఖరి మఱిపించిరి యు
జ్వలారత్నచందనశ్రీ
సలరెడు భవనైకవశ్యులెల్లెన్వైశ్యుల్.

క. బలిభద్రులు శాస్త్రసంస్థ
దళ దళనోన్నిద్రు లమితదానమరుద్ద్రుల్
లలనాభద్రులు కలంగని
యలఘుసముద్రులు సముద్రశూద్రకులెల్లెన్.

౪. నటలాడింతురు సంహముఁ

బెటపెట బెబ్బలులపండ్లు పెఱుకుదురు మహా
త్కటదంతిఁ గూలఁద్రోతురు
పటుసమహోద్భటులు పీఠభటు లవ్వీటన్.

౫. పిడికిట నడఁగెడు సదుములు,

నడఁగఁగిలిఁగొనని గుబ్బవన్నులు, చేరల్
గడచు తెలిగన్ను లప్పరి
పడఁతులకుం గాక కలదె పడఁతుల కెందున్.

౬. గళదండతుండగండ

స్థలదృశ్యదకాండ భద్రదాతులు చెలుగున్
బలువిడి సెలఁఱుటలతో
నలరెడు నలకొండ లనఁగ నస్పరిలోనన్.

౭. వరజవనంపద నస్పరి

తురగంబులఁ బోలలేని తుందుడుకున నీ
ధరి నడువనోడి యస్పడు
నగుగు నభంబు న విత్తేజులై రివిత్తేజుల్.

౮. మోపులు గైకొని యమృతపుఁ

దీపుఁ కెడఁబడిన తరంగతెఱుఁ గంఠోఘట

జేవులు మాపులు నప్పురి

వాపులు చలిగాడ్పులాని వాపులు వదలున్.

వ. మఱియు నప్పురంగా సత్యలోకంబునుంబోలె.
జతురాననాధిష్ఠితంబై, ప్రేమగురపురంబునుం
బోలె బురుజున్మూవాచంబై, కైలాసంబు
నుంబోలె నర్వజ్ఞాభిరామంబై, అమరావతి
యునుంబోలె మఘనద్వజంబై, అలకా
పురంబునుంబోలె ధనదమిసితంబై, నక్షత్ర
గ్రహమంజుంబునుంబోలె గళానినిభితం
బై, వియన్నదయునుంబోలె యక్షీసమదయం
బై, మాతంగవిగహితంబయ్య మదమాతంగ
యుక్తంబై, భోగిదూరంబయ్య ననేకభోగి
భూషితంబై, అశ్రుపాశంబు పురంజనరస త్రవ
ణచేళయంద, పోదంబునుంబయ్యయంద,
నరవశత్వంబు రతిసమదంబుయంద, దీర్ఘ
నిశ్వాసంబు పారియోగుంబయంద, అన్యోన్య
సంఘర్షణంబు యునతీర్తంబయంద, పాణి
గ్రహణంబు వివాహంబయందకాని తన
యందఁ బ నరవసంజాలి చక్కదనంబుకు

జక్కటియు, మగతనముగను మగటిమియు,
సంపదల కింపును, యశమునకు వశమును,
సౌఖ్యముగను సౌఖ్యమును, విద్యకు నాద్యం
మును, విశ్వాసమున కాయకారణమును నగు
సస్పృహవరమును:—

శ్రీ. ఇ జ్ఞానమునకు నవనియోగము

విఖ్యాతమందు నభ్యసించి

నవరసమున నవకానిపుష్పము

నవరదేహములు సంపదించి

ధనరత్నమున ప్రవాహముగను లోనముగ

బాగ్యసౌఖ్యమునైభవము లెచట

చనబోచునది నవకానిపుష్పము నాగ్ని

విరిణియందు నివసించుచును

నాస్తికముగను ముగించుచు యభిమతి

నతిధిగాజులు నేయును నాగమోక్ష

క్రమము లొనరించి పెద్దది కరుణ గాంచి

నిడుచునెదుర నభిమతి ముగించుచును.

శ. సరికానియైన బుద్ధి ముగించెను

పునుపునకుం దెప్పగానే పుత్రకు డింక “బా

న్నరకాత్మాయతి" యనియెడు
పరమస్రతి దొంగనైతి భావమలోనన్.

క. సంతానము ఇహపరిమును
సంతానము పుణ్యలోకసాధన మరయన్
సంతానము నింహేనువు
సంతానము లేనివాని జన్మగబేలా?

క. సుతుఁడు దుదయిగచినమౌనె
పితరుని దర్శితునిదొంగుఁ బెరుగుచు మరి యా
సుతుఁడు డెంత చచ్చెనుండిన
చితరుని కతిత్వస్థనేయు బృథుతరిలీన్.

క. పితరునిగురికి మూలము
సుతుఁడు 'యపుత్రస్య నాస్తిసుగతి' యనంగా
లతికామూలన్యాయము
పితరునికును సుతున కంచ్చు పెక్కొని యోనుల్.

సీ. వరరత్నధనధాన్య పత్రప్రసన్నాభైక
నీమలు గలిగిన నేమిశ్శాము?
మహాహేమమయ కుక్ష్యమగటప కమనీయ
ధామముల్ గలిగిన నేమిశ్శాము?

శ్యామకజామార్త్యసఖిమిత్ర బాంధవ
 స్తోమంగి గలిగిన వేమిల్లము?
 చామరాంగళికాధర్మస్తానకరథ
 సామజంబులు గల్గి నేమిల్లము?
 ధేరససారసాగరినానివిడ
 మధ్య నిర్మగ్నులైనట్టి మానవులకు
 నకట దరిద్రుల చెప్పి మనస్థిమతాడు
 గలుగకుండు సంతతిఘనులకైన.

మ. అని చూపించిన సమ్మహితునిచుచి
 తాడుత్తిన్నెని న్నతా
 ననుష్ట పుష్పదళనభూషాకము
 దానున్ నిరూపకహం
 గుసల గిమ్మాయ కళా వ్యవస్థవిత్తుల
 భూమిం గానకలు
 ద్దనజప్రగ్భాను వత్సవత్సాను
 శ్వాత్మా సాయకులై.

మ. ఉపనాసగాలు సత్కర్మమహాభో
 దోగౌదకృత్యంబులున్

జనముల్ విప్రకుటుంబభోజనములున్
 శాంతుల్ నయస్సత్రముల్
 తనముల్ వైదరహానా క్రయము నీ
 రస్నానముల్ దానముల్
 వివేకప్రతిబంధమోచిణవిధుల్
 వేమాణ్య గావించుచున్.

సీ. బహువిధస్తోత్రముల్ నయమున బలియించు
 బాలుని నోడల్లె బారట నోయె
 ముగి నేల్పుకొను భాగ్యముక్కుంగ మ్రొక్కుంగ
 బాష్పక నోడల్లె బంగనుగట్టె
 శరంబ్రదళిణములు దివిగిరిదగుగరి
 నెల్లపొటలను గాల్చిననోయె
 విధులకై ధనములు వచ్చెనవచ్చెనన
 శ్రేయోపేత నేయెల్ల శైవటయామ్య
 బూసి యునవాసముచేరగ బాగిపోగిలి
 కోయకొనలేక గుండెల్లె గ్రున్పిపెన్పి
 చాలు నన్నింట డెడను చల్లినయ్య
 నింక నేమిట దోపనె గెట్టుమనుచుక

గీ. సురభిపాదగును దుర్గముల్ దొరకుంగాక
తవిలి యున్న చహగళస్తనము లొడియ
నిస్వరేశ్వరుకృప గోర్కె తెనంగు గాక
యితరకృత్యములందెల్ల నేల కలుగు?

ప. అని తనవృత్తాంతం బాధర్మ్యంతి కెలుంగె
జెప్పి తా నొక్కచుండు పురంబు వెలువడి వచ్చి
వచ్చి యఖిజనానందము యవసరంబు
నుత్పల్లి మల్లికా పకుళి కేతకీకుటజ పాటలీ
పున్నాగి పరిమళామాద పరిహృత పరిశ్రమ
పథికజనానుమోదంబును, విచ్చిన్న స్వచ్ఛ
గుళుచ్ఛ నిష్కృతవరంబును భారానందిత
తొందాసటదండంబుమాలికాసందోహక్రియా
ఝంకారంబును, ఉస్మిన్ శుకశారికాకేళికలరవ
కంకంబికోమంతరింగితమేరినాద మా ధురీ
ధురీణతామాసంబును, విస్మయనకాతుకల
మాస సంకుక్రేంకారగుంభావిపరిత్కిన్నరి
మిథున మధురీగాసంబును, సహకారకవిళిపనస
ఖిగ్ధారగ్రాహారాళి కేళి నిర్వాహరమాతులుంగ
ఫలసమిశ్కృతా మూర మునికుమారినిరంతరం

బాను నగు ననాతరంబున నొక్క నటవిటపి
చ్చాయం దం బున్న కపిజామహాముని
మూలమంబు నేరంజని.

సీ. తుండముల్ నిమురు భేరుండముల్ శిరభంబు
బాము భేరములు బాముగడపు
నాగముల్ హరులు నన్నాగముల్ గనిమెచ్చు
ముంగి రమ్మను భణి ముంగిటికిని
పులిపాలు ద్రావిను బలిపాలు మృగిపిల్లి
పిల్లితో నెలుక దంపిల్లి చూడు
తోడేలునకు వేయి తోడేలు చెంబోతు
పులుగుప్పెను నేగ పులుగునకును
కారుపోతుంగని చూడు కానహయము
కొండగాఁ జూచు గీతంబు కొండగొళియ
వికమనస్సను కాకంబు నకమాతోడ
జాతిపై రంబు బుడగి తజ్జాతి నిల్పి
లెనని కూడునను గ్రామ నిమ్మని యునికిని.

ప. ఇల్లన్న యమ్మగిరిపవహిమకు నన్నమెచ్చు
చు నేరంజని నాప్తంగదాడప్రణామంబు లా

చరించినం జూచి యహమ్మనిస్త్రం డతనిరాక
మనంబున నెఱింగి నీమనోరథంబు సగలంబు
య్యును నిక్కడఁ దలంబొచరింపుమని యను
జ్ఞయిచ్చిన నయ్యోదగ్ధును దడవద్దప్తమా
ర్గంబునఁ దలస్సానంబు లొనగూర్చుకొనియం
దంబున నవరనగీశ్వరుహ్మద మూరమిదంబు
నఁ బొందునెఱిచి శ్రావణరస భూహరిపవనా
హరి రిహ్మతాహరణ్డ రమతపోవిష్ణు
నాటించుచున్న సమయాన సప్తరవేశ్వ
రుడు ప్రసన్నుడై సర్వ కర్మలొయ్యినియె.

సీ. కరిముఖజనకాయ కనకాప్రచాపాయ
మరుసంహరాయ సమశ్చినాయ
కుండలికటకాయ నోదావాహయ
మానవాస్త్రాయ సమశ్చినాయ
శైలిహాథీశాయ సనకాదనంబురాయ
మధుపానకాయ సమశ్చినాయ
సోమార్కనీత్రాయ సురనగీహటాయ
మంత్రిభూషాయ సమశ్చినాయ

భక్తపరత్వంబ్రహ్మగమయ భవహరాయ
మాస్మకావేష్టితాయ సమర్పితాయ
సకలలోకానాథాయ శాశ్వతాయ
తే సమోస్తు వాగ్దేవదేవ" యనిన.

మత్తకోకిలము :

“భూసురోత్తమ, బ్రహ్మ మర్చిత
సృష్టి సీతా లలితైశ్చ
వాసవాదయ సన్నతాచమ
నాని మత్ప్రేమభక్తురీ
రాసికెక్కురులైకభూషణ
రవ్యోర్జివిరాజిత
ధనమున్నటు సత్కరానిధి
ద్యుతేజ గుణాకరునె.”

ప. లలి సర్వోత్తమ సంతానాభిరై యుక్త
సంతానభారాని దయచేసిం దుచ్చకొనికరిం
జునుడనుననునకు నగు బారంబున కరు
గు సెగచి నెన శర్మపత్ని యును పుణ్యవతికి నొసంగ
గె సంతాన గ్రామకృమమున.

పీ. పసిడిపుల్లడికిని బ్యాబూమరువుగా
 నిలిపినగతి నేను పలుకఁబఱచె
 కస్తూరి లాంఛనగా చిట్టి యమృతాంబు
 గుంధద్వయంబనఁ గుఱము లమరె
 లలి దంపతి మోహాతికాంకురంబన
 గరువాపు నూగారు గాననయ్యె
 తనయాభివృద్ధిచేతను తమి యంతయు
 బెడఁబఱసెనఁగి వెన్నఁడుము పడఁకె
 సుషమచందాన సౌఖ్యాన్ని జొక్కి మాతృ
 నన్యముల హోయగతి వాద నరచి వొడమొ
 దనయల లంచణ్యో నుగార్తియై వానఁగ
 నంగనకు గిర్భిసఁగి యందమయ్యె.

క. సవమానంబులు నింపన
 యువతిమఱి పుష్పఁగొంచె నురుపరి తేజాక
 భవకరుణామృతసాగరి
 భవవిగతకళింకకుమురబంధింపఁ గగన్.

'క. ఏలికవలెఁ జూపఁగవలె
 బాలకు నై దేన్లు, బాలవలెఁ బెంచుచు నా

నేలగవలె బదిమోడులు

వారిగ నటమీద నఖునివలె నాడదగున్.

వ. అని యన్దస్తాడు పుత్రకుమారు నుద కూడ
కృత్యములు గావించి విద్యావిజయము బ్రొహ్మ
గునొద్ద జడుసంబెట్టి సేరిండు.

సీ. అంగయుక్తంగా నామ్నాయములు రాడు

బ్రహ్మచర్యంగా బరిగముచ

బ్రహ్మకళైవాది సహుపుణాంబులు

కరతలముకంగా నెక్కిగె

భాట వశేషకృముఖాస్త్రములు

సవగతములుగాన నధ్యపించ

శుక్కువ్యాసాది దేశికుల శాస్త్రముల్

శోధించ నామూహముగను

వాదసహిజులై భాగము లిరసె

సంజనాకర్షణక్రమము లిమ్మి గనుచు

సరిసరిగీతనాహారసరణు లిరసె

సఖువిద్యావిశారదుల సమ్య సంత.

క. అన్నగరము వేళ్ళలో
నెన్నంగా నొక్కగోటి యి నన్నింట
మిన్నక సజినన్నద యద
చెన్నలరుచునూడు మదన నేన యనంగన్.

క. ఆయక్క మెన్నినోములు
పాయక కమనోచి కన్న బాలిక కంఠం
డేయక దాచి మోహం
సాయకమనం బుచ్చగంధి సన్నతి గాంచెన్.

క. మురికచను మొసలు చెలువపు
కళికలు చరణాధోష్ఠకరతలములు కెం
దలిరాలు కురు లలికుముగం
గంమోహసంతిక పుచ్చగంధి యనంగన్.

క. నిలుకలు మనస్సును ముగ్ధ
ములుకులు విటజను ధైర్యమూలంబులకున్
.....విరహున్
కళికలు కరం బుచ్చగంధికన్నులొనికున్.

క. కుమును గుణమును చూపును
గలిగిన బాలికకు విద్య గలిగిన యేనిన్

తలవంగ బడికి వాసన

కలిమియు శ్రేయసుకుల బంధుగలుగుటగాదే?

వ. మదననేన విద్యావిధి ను నాచార్యనొద్దఁ
దనముద్దఁజ్జిరి పనువాడెట్టి సయ్యాచా
ర్యుడును;

సీ. బాలిక శత్రుభాగ్యసంగి గావించి

పరిక్రమాలు నడువఁ జెల్లి

బహువిధస్తోత్రముల్ పాఠిం గావించి

వివిధకావ్యములు వినికె శ్రేష్ఠ

శబ్దప్రచురబాణ మెఱుగించి

సంగిసమాసాదసరిం చు

నాటకాంకరనైపుణ సూచించి

చిత్రశుకవిత్తాపిష్ఠ గరమ

యశశాస్త్రపురా శ్రేణిసమహిమఁ

గ్రోడఁగాఁ జేయుటయు సంకల్పించి గంధి

మూహముడఁ దాను నుండి నమ్మద మొర్పఁ

జింతనలు నేయుచున్న విద్విత్తోడ.

కరసౌందర్యవిశేష శేషకటకా
కల్పాశ్రమి సద్భార్యనా
పరమ ప్రీత్యభిరామ రామయశః
ప్రగల్భ్యుల్లభోదయా!

క. డిండిరహరి సురవే

దండసుధాకుందబృందధావళ్యయుతా
ఖండతరంగీర్తి వైభవ
చుండిస్థలకరణచంద్ర శుభగుణసాంద్ర!

మాలిని :

సరసగుణసముద్రా సంతతౌదార్యముద్రా
గిరిశచరణభక్తా కీర్తికాంతానురక్తా
తరణిసదృశతేజా శస్యవాగ్జాలభోజా
నురితచయవిదూరా ధూర్తిశ్చిహ్నవిహారా!

గద్యము

ఇది శ్రీమత్సకలసుకవిమిత్ర, సోమయామాత్య
పుత్ర, సరసకవితాధుర్య, యెడపాటి యెఱ్ఱ
నార్య ప్రణీతంబైన మహానాటకరత్నంబను
మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

మేలైన నాట్యవిద్యయు
బాలిక తగవేర్చి రాజపాత్రిం బయ్యెన్.

సీ. ముగివరి కట్టడి మునపుకోలాటము
చొక్కంపు మురుపుల చిక్కణలు
వరపుబారిబడుదేసి బహుళమాపు
బాధురంగి శ్రీరాధవికతి
వరుసపద్య దేవెరిగాళంబాకంచి
కొడుతికట్టడి పెండుకొటియకాడు
పరశరాముడు వీరభద్రులంకల్యాణ
చౌ.....మెకతాలి శబ్దమాడ
దేవెరిగొంగుమాయందుందేగోడి
పటుశరంగ నిజపాదకటక యుగళ
కళలుపాత్రిములును చామ్మగుడు ప్రేమ
బూన్కి నవా మునం బాగి పాద బాష్పగంధి.

గీ. సకియ రేపును ముపును నాముసెయు
పగలు గెయును జదువుపై బోల నుగం
పెరియు సంగతనాహిత్యవిద్యులను
గమలలోచన నిర్మమగా నెఱుంగ.

౩. స్వరమండలిని జగత్త్రయం నొకవేళ
 నింపుమీఱంగ వాయించుచుండ్రు
 కన్నర, వీణయు గేవీమై నొకవేళ
 ముట్టిచూతును జగన్మోహనముగ
 సొంపుగా దండె శ్రుతిగూర్చి యొకవేళ
 సదములు జిందలు బెడుకొండ్రు
 గీతప్రబంధమాల కేళ జిక్కిణ్ణి పంతు
 లనుకొందురొకవేళ మనము లలర
 నార్యహస్తాంబులును జూర్ణికావళియును
 మక్కు నొరంగ రానెందు రొక్కవేళ
 మంజులు ద్విపదలును సమంజసముగ
 జదువుకొనుచుందు రొకవేళ సరసలిల.

౪. ఇట్లు మహానాటకపుష్కరిణిని బాల్కనీహం
 నిలం గూడ చిరియింప నొప్పాయంబు
 దోసెంచిన.

౫. ఒసంగరిలాగు బొగు సుగు
 ణొన్నతి చూపు విలాసరేఖయు
 రసితపెంపు విద్య చతు
 ర్గమం గాంతియు దివ్యతేజము

విసరుహసూతి మాతనికిఁ

బేర్కొని మక్కువ నిచ్చెగాక నాఁ
మానెగునె మహిమిండు నెఱి
మాతమిండు నెఱిమాతన రానిక.

సీ. రమణి చన్నులుచేసి రాలినరజముల్లోఁ

గమనింధవ్రండు జక్కసొం జేసె
జెలువ గ్రమ్ముచేసి చిందనకన్పన
మెఱసి విధాత తొమ్మిదొం జేసె
మగునకన్నులు చేసి మిగిలినతల్లికుం
నలువ కొమ్మెఱింగిరి వీరినిజేసె
సతినెమ్మొగమం జేసి జారిననునుకాంతి
బరవేస్తి చిండుచందరుని జేసె
పడతి తనువల్లి జేసి పడనతావి
గనకగర్భండు పుప్పవాససొం జేసె
గాక లేకున్న సహిపు గలుగు తుట్టికి
కమంగంధులలో ముచ్చగంధి వనరె.

సీ. నటమోహనస్ఫూర్తి పాలిండ్లు పాలిండ్లు

నుడురాజపై ధన మోము మోము

సంకజంబులుతుండెదములు సదములు
 కొదమలొలుకును గుఱులు కుఱులు
 సనగల కపురంపులబలుకులు పలుకులు
 ముఱు కెంఱు గుఱుకుమోవి మోవి
 నాగను వెన్నెలసాపునగి పులు సగపులు
 వారిమనగననంఁగెను నొను
 మాగుఱులీకరితెఱు తెన్నులు గాఱు
 కంఱుపునెఱు మహామనగ్గెఱు గలము
 సప్రముఱుకును లేగు సవ్వెఱు సవెఱు
 యనగి నులికెక్కె నుమ లోకాభిరామ.

చ. ఇట్లు మహానాపుఁడగుఱు సదములవారిం
 భుఱునె.

౪. శారదచంద్రుఁడు చంద్రునియునుబోలే
 లలి నొక్కనైచెఱు చంద్రుని
 ప్రసవబిందుఁడు రతిదేవియునుబోలే
 భేదమునుకలెఱు వరం బెరసె
 యమరచందనము విప్రమనల్లియునుబోలే
 సనోష్ఠిగ్గెఱురి నెఱి యెఱి

వరవసంహితును వసంహితునుగోలె
 ఘోషము లేకమై పరగిపరగి
 తోడునిడయుగోలెను చొరిసిచొరిసి
 తనువు బ్రోణముగోలెను దగరి తగరి
 లీల గొనైన బెడబొడవజూలెందు
 ముహూర్తము గుచ్చగంధియు మరగి ముపుడు.

సీ. విద్యలు గని చొక్కునేడుకల గొన్నాటి
 కొనియాడు నేడుకల గొన్నినాటి
 ఇహముం బరింబని ముందును గొన్నాటి
 కూటునమోనుం గొన్నినాటి
 ఇద్దరీవయసులు నీకను గొన్నాటి
 సన్నలుచూచును గొన్నినాటి
 వెడలుచో మూతులు వికవను గొన్నాటి
 కూళిపాణుండనుం గొన్నినాటి
 భూసుర గడగు ముహూర్త గుచ్చగంధి
 గూడనిచ్చుట గొదనుం గొన్నినాటి
 మహిమమాచూకలొధుం మదన సేవ

... ..

వ. అంత నష్టరంబునంగల విటవిదూషక ప్రేష్య
నాగరికాదులు ముహూర్తపుష్పగంధులయన్యో
న్యానురాగంబులు దొంచి యిట్లని వితర్కిం
చిరి తమలోన.

క. కూడం జదివినకతిమునఁ
జేడియ కితనికిని గోర్కి చేకూరె నికక
ఓడన్ గట్టిన దూలముఁ
బాడ సుమీ చిత్తగతులు చర్చింపంగన్.

క. చిన్నప్పటిప్రేమంబును
గన్నె టికపువిటునిమీఁదికాంతయు మనుజుల్
గన్నప్పటి చనుప్రేమయు
నెన్నఁగ మది బాయకుండు నితుల కెందున్.

చ. చెదరనియట్టికోరికలు
జెందినిందనియట్టి నేడ్కయు
వదలనియట్టి కాంక్షలును
ఎన్నె దొరంగనియట్టి సాంపులు
గొదవడనట్టి బాగులును
గొండికప్రాయమునందె కల్గి యా

మదనాతి బాచా చెప్పే ఉడును

వాయిదా : ఇది ఖచ్చితమైనదా?

సీ. కోర్కెయి నేర్చుకొని చూడముదగలేదు

న కుడు ౩౦ న కుడు వాన కుడు ౧౦౪

శాస్త్రాన్ని గ్రహించే సామర్థ్యము ఉందామోను

చేసానా ము. దానిమీనుగాక

జైన శివుడుగా విగ్రహించబడుచున్నాడు.

జెప్తుల న పునఃముచ్చేదన గాక

సరసంగా ఉన్నందుననే దీని

సరిము పోలిరము శక్త్యవముగా

కొత్తగా పుట్టిన శిశువును ఎ) ఎదురు చూసి

జిహ్వా జిహ్వా ము శ్చేహ్యోఽపు 'హ్యగః'

దీని గుర్తొచ్చినదనియు, దనియున

గణపకును దశగ్రంథము గాక చూచుచు.

శ్రీ. చిహ్నం : ధాన్య విస్తృత విత్తానాదులు

అంబోకె గానుక బొప్పవారు

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಿನಾಂ ಬರಹದ ಉದಾಹರಣೆಯು

యర్జిచి మీవారి మనెడువారు

ఘనసారచందనకస్తూరికాదులు

పాదబోధిని గొనినట్టి పోవువారు

ఘనజ్యోతిరక్షణకాచీకలావళి

లింగ, కౌముది వేష్య నిర్భువారు

మధురభామలు నిర్భువారు మక్కువలు

సూరకైనను గొనినట్టి ఘనగువారు

వీరి చిహ్నముగనివాహ్మ్యళి శేసి

యశస్వినిమూల మనము హర్షమొదన.

శ్రీ. ముద్దయలంకారమునకు సంగతి మించి

మెచ్చుమగ్నిక్లిష్టా మ్రగువారు

కనుకని చెల్లి మనసు దయగ లేకి

దనములు వెనువెంట దగులువారు

మనము నెరింగు బిలు జేరిగనట్టి

వాని నెరింగు పోవువారు

శృంగారద్యముల్ చెప్పించి నిముదారి

స్థానా రకు నిద్ర దునువారు

దూరవిని ముందునను వేరినట్టి

సామగ్గిను వచ్చెను సుఖము చూపువారు

పొలంతో దూపోసి యటమీదఁ బొగులువారు
నగుచునుండిరి మోసపు లోన్వరమున.

వ. అంత నమ్మదననేన నరిజనంబుతోడ మల
హనునిచేదంచె యట్లునయె.

సీ. మొండితోత్తుమారి లండుబక్రకంబు
అంకెత నారింబు పెంకె కడుసు
నడుచు టక్కులదొంగ బడుగడు ననుగంటి
బైసికొక్కరి గంత పచ్చింజె
కక్కరంబులు గాచె నసుమా మిబ్బంది
వీచి వాపేభంబు నేనువునగు
ముక్కన్ను సబ్బుడు మొక్కపేతాటరి
ద్రమ్మరి చాడియు దేశకూ
వులైదొంగి మతిగొట్ట ములైవింపు
దాటదీసిరి భోదదదాట్లగుట్ల
దుక్కపట్ట పసానంబు దోమ తిండి
యతని బేర్కొని యుమాట లెన్న నీ.

చ. ఎక్కడ బాసనంబు మతఁ
డిక్కడ నచ్చుచునున్న వాడుగి.

యివ్వెధి వట్టిరట్టు పడ

నెట్టుగఁ జేసె విధాత యక్కటా!

క. నోడిమలకుఁ గలవి లేనివి

గొడిమలుగట్టాచును జనులు కుఱవనినోళ్లన్

గుడుపుచుఁ బోయెద రూరకె

ముడుగడలును జెరువుమూయమూఁకుడుగలదే

చ. అనుజులుఁ దల్లిదండ్రులు ని

జాప్తులుఁ పొరులు బంధుకోటులున్

బనివడి యేనిమిత్తమునఁ

బల్కెద రిందలుఁగూడి వేడ్క నె

మృనమునఁ గల్గి సిగ్గువడి

మానితి మింతియకాక కల్గినన్

మనముల రట్టుచేసి యింక

మాన్వఁగఁ గర్తలె యెన్నిభంగులన్.

వ. అని యిరువురు నన్యోన్యానుచాగసుఖింబులం

దనరుచుండి రంత నశ్వరంబున.

మ. కరుణాంభోధి సమాన మానవిలస

త్కల్యాణ కల్యాణభూ

ధరదైర్యాస్పదచిత్త చిత్తజవనం

తస్మాంతభూరికృపా

యివ్వెడి వట్టిరక్తం పెడి

చెట్టుగిరి చేసె విధానం యెక్కటా!

క. నోడమొకు నోలి నోలి

గొడివలుగట్టును జనులు కుమరినోళ్ల

గిడుపుచు గోమద హరిశే

మడుగడలును జెప్పమూయమూతుడుగొదే

చ. అనుజూర వల్లదండ్రులు ని

కాపులు మోలు బిడ్డుకోరిలు

బవిపడి చేరిమిత్తమన

బల్లెడ రిందూలుగూ పెట్టె నె

మృగమున గల్గి సిగ్గునడ

మూర్తి మూలి కాక కల్గిన

మనము రట్ట చేసి మడ

మాన్యగిరి గిరితె యిన్ని భరిగొనె.

వ. అని మడుపున ననోన్యనుంగి సుఖంబులు

ననమనంబు రింత నెప్పరింబు నె.

మ. కరుణార్పణ సమాన మానవిసె

తల్లెడ కల్యణభూ

ఫెర్రిత్యస్తదచిత్తి చిత్తిజవనం

తన్మాతభూరిక్ష్మపా

కరసాందర్యవిశేష శేషశుకా
కల్యాణైః సహృదృభా
కరమ శ్రీశ్యాభిరామ - మయాశుకః
ప్రగల్భ్యాభ్యోదయా!

క. సందరిచూరి సుని

నండసుధాశుకవ్యంజనావల్యయుతా
ఖాదలరక్తైః ప్రభా
మంజుష్యైః కరణానాం శుభగుణానాం!

మాలిని:

సరిసగుణానముద్రైః సంతసోహార్యముద్రైః
గిరిశచిరణభక్తైః ప్రకృతానానరక్తైః
గిరిః సద్భక్తేజాః సద్భక్తాభ్యోదయా
చరితచియ విమారా భూరిశిష్యేవిహారా!

గద్యము

ఇద శ్రీమద్విశ్వకవిమిత్ర, సోమ సుమంత్య
పుత్ర, సరిసశవిలాసాధిపతి, మునిపాటి యక్ష
నార్య ప్రదత్తమై స మునిచరిత్రంబను
మహాప్రబలభంగిసంహార ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ

శృంగార మల్లాణచరిత్ర

శ్రీశాస్త్రిశాస్త్రి

ద్వితీయః శ్వాసము

ప్రేమహిశశేష్యవాటిపు
 రీమూదిరి శ్వేతరూపశోభిణ నా
 త్రామనమ విహ్వలమాంబు
 కామిత సాంగత్య మానకామిత్యా.

స. అపభ్రంశము.

శ. శనపామంశను ప్రశస్యసి
 తనయుడు శనదత్తుడు పురుషుడు శనచలికానికా
 ఎచిచెరు బిచ్చగుగంధక
 శనదత్తుడు గిన్నెరముగను నొడ గానానా.

శ. పూవుల పర్యవేక్షింప
 గూడగల యువకులము గానూ గూడావాదన యూ

చెలికాండ, మెచ్చు నీకు
గొదవి నను మదన సేనకపకును సతయన్.

గీ. ఏగి పుష్పగంధి యింకీవశేషణ
చదవ నాడం బాడం బతురె యనంగ
దగిలి చూడం బంపె కనకత్తిం డన ప్రమ
మురిం మూటొకును మునముం బొంద.

సీ. అశని సన్మానించి యధౌససమునకు
తేరంగ నీసి వైంశేయవైచి
కర్పూరితాంబూరి గంధపుష్పాదులు
నయమారి నిచ్చి ప్రసంగవెరిన్
దనమునకు ముందటం కెట్టి యిబ్బల
తగునయ్య, కనపాతనయనికేరి
సతినికెగాక యాయరవిదలోచన
యితరమానవులకు నేనెల్ల
నిన నిల్వెపర్థి మదిగె నొపలెమ
మనుచు నెంపె నన్ను పలిపె, యిపుడు
అడుగు మేమియ్యి? మననిక నిష్కేలు
వార్తి వేగు స్పృహయు ననిన.

౪. రాజా, రాజులు బ్రాతే
రాజులు ససరాసు సామెలు రాగించు... వె
రాజు మగడై న నేల
గానిగిడియని కవమగలదే యునున్?
౫. శకునము శకునము గను
నశకున సంగతు విడమ చాలు ననెను పులూ?
ప్రతికితి భాగిని ము
నతిగేమి పొమ్మి మున్నగుగారిన్.
౬. అని మన నెనె యె శని సదాకవ కని తెన
మృగ కూతురు దొంగు పై నుకొని బుజ్జిగించి
బట్టిగా చిట్టచి యి.
౭. నయను గునానె యె ము
నయనున నాజ్ఞింపె యు నానాభంగిన్
నయనుమగ నుపగు గెనెయు
నయనె శివమూర్తిమంత్రి వానిగిసకున్.
౮. ఊరికపిచేమన్న
గారెవ్వరు తెలికు నకునిరా ఆచిగయె
గూరయె నెంతటివారికి
గారన మది నీచిగతు గప్పముగొదే.

క. కోడలు గీతం వెల్లెలు

కోడలుకును మూంమగుడు మాంజీ మిగుల్
బ్రతచెడు పుడు సెనేనియు
తెంతవ్వల లంజెయున్కి లెస్సెయుండున్.

క. తలనరసెన ముడివింతును

గుంహీనులు గుంహోళకుండు గురూపుల్
తలిమి గుంహారలెనను
వెల మూత్రను నెల్లడు ప్రోచు నేల్లుంగారే.

క. గొడ్డలు పెరిగిన పెట్టె

నొడ్డలును నడిక ప్రోపు లొంటరికొట్టె
లొడ్డ ముంగని విట్టులును
నొడ్డకముగ వారిసంబంజనమొంగుల్.

క. చెక్కనివారలు జారులు

కక్కసమగువారు నెచ్చెక్కాట్టె రసకుల్
చొక్కమగు చొక్కమొంగులు
మిక్కిలి వెలయుం ప్రపాలిమొంగులు, లరియన్.

క. రొక్కము ఘనమొగలిగిన

మిక్కిలియు గురూప మైన మచ్చగనలయున్

వెక్కలిమై ననుమించుచు
యక్కాంతులై నెం గదియ నుద్ధరింబగునే.

క. అందరి చేరికి నీయక
యావఱి దన చూత్తులోన నకపుచు నయనా
నందరియి మిళయిగివలె
నందరియి వారికొకటొద్దము నింగినన్.

చ. బాగుము లేకెని వ్రు, నును
మున నెన్నఁజూగించిచీరి, మి
ముగియు నుద్ధరింపునును
నొక్కఁడు కన్నపు గిట్టి, మావి లె
నొకఁడె నిొక్కఁడె దగి ప
బావలియొకఁడె గన్న పెట్టి యి
పుని నొక మల్లెం గిట్టికొని
పోవలెం గొమిది గొడవొక్కట.

క. మగనాటచ్చె ముగియు
నిగొన్నాఁడెం నొకేట ముగియ పోలే
నగిలిగెక తొందరిలిస
మగి నొకయునిపు ఒకయ మాన్యత గొందున్.

క. నలచుటకష్టమువనిశల్

నలచుటపురుషునికి గాక వారాంగనకున్

నలపు దగ చెచ్చి భంగు

వలచినయడ విఱుగ నేర్పునలెదరుమౌకున్.

౪. గరగరిక లేచిపట్టు:

బరికింపుచు: గల్లకీపభామించుచు మై

నెరసులు పెదకుచునుండెడి

పురుషునివైఁగూర్చి వీటిఁ గోవడె సతికిన్.

స. పురుషుని నెచటికిఁ గోనంగనీయక

మోచేతఁ గురివేయవలయు

నవనవసురతతాంపవసాఖ్యవార్ధిగో

ముంచీ యింపుఁ బడచించవలయుఁ

గలసినదెప్పుడు నొచినయట్లుండె

యెను నేమకఁ ద్తె మొంగనలయు

మందామంద్రాంగులు మాయలు ప్రతివన్ని

అగువైపు నెలలొక దనంగనలయు

గలసినప్పుడు చనవిచ్చి కలయవలయు

పాయసప్పుడు చిచ్చయు నెయనలయు

నయముఁ బ్రియమును దప్పక నడవవలయు
నమ్మికలుగాఁగఁ నగపులు నడవవలయు.

వ. అనియిట్లు మదన సేన తనకూసెనకు బాధి
చెప్పచునుండెనంత నసంతాగమం బేతెంచిన.

ఉ. నచ్చె వసంతుండంచుఁ బ్రియ
వార్త యొకింత యెరుంగఁజెప్పినన్
మెచ్చి సమీపింపఁగలకు
మెప్పుగ నచ్చన దేనతాంగనల్
మచ్చికఁగట్టినట్లెఱు స
మర్పణచేరి౦ యందు భూజనం
బచ్చరువందఁగాఁ నగు
యాకులు చుట్టెఁ గ్రమ్మఁగఁమొననన్.

చ. బలితలతాసగూహాన గు
లం బొరికించిన గ్రీగర్వలన్
బలియును బల్లివింప నట
బల్లనముల్ నడకొట్టి యున్నమై
నలి సుమనస్ పతనంబుగనియె
నాసుమనస్ నిలిచి జెందు యంతఁగో

హైదరాబాద్ నగరము ద
రుక్కవరంబుననున్నది.

[illegible]

జ. ఆలొకాకంగిగిలు ము సు
 తారిన పొక్క తొలి ముక్క ముక్క
 కురిస వాన కేకిరిన
 కాహళి ముద్దల పొడి కాక్యముల్

చెంగెగ గామ్యనగరము
 చేయగల పాపాడిరింగవల్లకల్
 వాలించిన నాట్యశాలిన
 బొమ్మగు బూదరిండు సొంపునన్.

వ. తదవసరంబున.

క. దండగ మన్నధునగరికి
 దండుగు లొడబడుపుంజెల్లలెదొరలై
 మెండుగ వింగుగల వచ్చెను
 బండుగదర్శింబు బండుబండుగ నంకన్.

సీ. అల్లువారల దమ గూడుబిడ్డల నొగి
 బాట్టిరిండ్లకును గొంపోపువారు
 పైలాజ్యగుడదగ్ధశంకులాసకంబు
 నాశ్రమలింగిడ్లకు నంపువారు
 హితభ్యశ్యసఖబాధలనుత చారలనుగూడి
 యభ్యంగముబుచ్చి యలగువారు
 దానగర్భసంహిత కారానుబంధ
 దవిలి భూసురసంసేవ దసయవారు

నరదకూలవిభూషణావలి ధరించి
మొందుకొని వీధులందఱు మోగువారు.

నీ. వెచ్చాన కేమైన విస వియ్యబడెయడు
నని పుట్టిదీగెం కలుగువింపులు
తొడవులు దొడగట్టి నెడలేక బెడరక
యెగువ్రసొమ్ములు నెట్టి తిరుగువిలులు
నెడలఁ ద్రోపులుండె నేమియును లేక
వారణాశిరవిద్యకుఁ కొచ్చువిలులు
నభిమతాంధము నిచ్చి చానోర్వల్యలీలు
నువిదూర బెడలఁ దొడగవిలులు
మాడినిచూచి మ్రమయించి మతము బన్ని
సుదమంతు రింతిమాటలు చూపువిలులు
గణన కెక్కిన తెచ్చురాగణమునంద
మోగు మోగుగడవితిచ్చులొచ్చు వోడె.

న. అంతసటమున్న మురలులను మదన సేన
వీడ్కొని సంగ్రహించె.

క. చని నేగమె ధన దస్థుని
గనుఁగొనుటయుఁబొలియ నెడుకాయయెపండ్తో?

యన మొరటంపని మను దా
నివినగా యాక నెపుడం బండేకాదే.

వ. అనిన గొంగిలింబే మెచ్చుప్రొగుమియని
మొక గొంటుపోక వియం బానికి బెట్టి
ముట్లనియె:

గీ. అల్ల యేమియ ని మ నాడు పనునె
నీవు నేమియ టినిక్కుముగం
వారు లేమియనిది పనిం వారింట
చేటు లేమియనిది చెప్పచునిన.

క. ధనదాక్షిణ్యం డిసిగ మార్చి
విని సాకసమం కె నున్నె పని నుచుక
గనుమూసియుండె స్థితి
జనుగకు బరిజనుల కాన్మ సమ్మళమయ్యెన్.

క. విను వేమిటి కాన్మ గు
నిను నెమ్మనె మహనీన నేటిమాహూర్తిం
బానం బుచ్చగంధి బున్నును
నెనయగనవకూర్చునాచి నెరియుననుచున్.

క. ముగ్ధాదినరకుఁజడ్డు
గోక్షణ్ లాభముం బిదనం గోనం జేకురునే
ముగ్ధుగ నెదయు బిటా లే
మున్నెనను గిరియ నిచ్చటింతయు లెస్సె.

చ. అని యుట్టుండు వెనుక నన్ను దూరం బవి
పద మదన సేనస్రగవలు సూచించెద నాక
ర్జింపుమా.

క. అపటవ యోగ్రహించెన
భూతంబులుకో మృత్యుమృత్యులయంగ వెఱచుక
జేతన నాభినయ మాచు
కొనుకవిద్యావిధేనకూని యగుచుకో.

సీ. వోకు నిగికి నెఱుంగుదానలు శట్ట
చూరంగిహోకటం కిగురుగోయు
గడు బట్టికాలు మోహిల్లెను ముడికేయు
గోసరిక వంగిల్లె నుల్లెగట్టె
బూన్చి-మై న గల్లె బాణిజున్న లమ్మిచు
నది ముం జుట్టె నారెణియు

కొండొండ గొంతులు గుండుగాఁ దాఁకఁచి
వదలిక నడురేయిఁ బగలునేయు
యాజ్ఞ మెఱయిరిగి నినుమునఁ ద్రాఁకుఁ బేను
లెక్కనేయక చుక్కల లెక్కపెట్టి
గాలిఁ నొడిగిట్టి వాఁచుఁ గుంచాఁగి గొలుచు
మదనమా కూకళాధాన మదన సేన.

౨. వెడవెడ నొప్పులు పెదనల్లి పొరొచ్చె
నదియొములు నీరి కడకుఁ దొంగు
ననుపువారొంబట్టి పెనుగాలుపై బట్టి
ధట్టిచి నగరెక్కి నేనముదవియు
పెంపుడుకున్న పిన్దొంగారిచి
విశవారి గగన పల్లెగొలుపు
భవికుంకడ కేగి తనసొమ్మువారొద్ద
బో మనగప్పేమిఁ గల కకొనును
గోరి తనకును బోన వానినల్లి
బికిరి బాటకు బాట్లొత్తబట్టి
గ్రొత్తవారొంగనుఁగొన్న నెత్తునేయు
మాటొనె తయు భన మట్టి మదన సేన.

వ. అని మొరబడిన చెప్పిన మాటకు నవ్వి ధన
దర్శించు తెన పాత్రగు వినుమచి యిట్లనెయ్యె.

సీ. దైవమును రిక్తములు గింజాలు
గాని మొన్నడు నొకకాసు నేయఁ
గవిగాయకులు నచ్చి గణులించి కేడిన
నవలిపోవు తెకాని పైక రియ్యఁ
జుట్టాకును నల్లపిన్నులు గదలు
గాని మొన్నడును పిగ్గరికి నేయఁ
త్రేళ్ళోన నచ్చి నెరిదేలయిరి దేసి
మోసపున్న తెకాని గానమాయఁ
బట్టికొని బుడకొస్త్రును వికల్పేట
దెంచుకే మాన నొక ముఖమైన
ప్రహ్వలపడితొకరి ప్రోదనము
కూతలేకొని ముద్దుకూడునెట్టి.

సీ. మునుపు నొకరి కుం గొమ్మలే కాని
తగ్గిరి విడుగు నందెన పూయ
కొలమాలి ముదిగిన కూష్మాంధములే కాని
దాహ్యమునచొగి దానమాయ

పెనువొట్టపెనలు ముక్కిన గియ్యమేకాని
యంగల్ల నమ్మితు ననుచు లెత్తగి
చడికాసులు గూర్చి నడ్డి కవి బు గుచ్చి
పానుగింజనంక నేర్పొకం గోగు
ఈగకై బలి మెన్నడు నీయకుండు
సాముకై బలిపెట్టుచు బ్రతిగ్గజోడు
గదసి ముగిలిచేసెను గాక నీయ
వెరియ నాజాడ వెద్దెను నామగంఠము!

- క. విను మాటలె : నదియెను
కన మక్కగ నిత్తుం దివం దగుంగోసుక
కనదత్తగారి నేతలు
విసరా మెన్నాడు నీకు విశమ మురియ!
- వ. అవి సప్రపంచునచ్చెన్ ప్రయోజన గాములకు భో
రాగుడుతుండై నం జూచుకొంగమరి నిజవివాసం
గానకు జరి గొప్పవలెతి నగుచి నిలుకాం
సలుప సమానంక డోలాయ మానమానసుం
డైచెన్దడు.

- గి. బెరసారంగుమీదటి ప్రేమ బుడిగ
సెట్టిసానవిలంప మూటంక లోన

సత్రసాము ముద్దాడ వైచిత్ర్య
ననితరూకటి హా సత్తైర్ద్యహా యు.

గీ. తాను విడిచిన బ్రహ్మ మోక్షము లట్ట
ముద్రం నాడక ప్రాణము మున్నె పోవు
దెగున సరెటకవి నేది పోవు చెప్పు
పాప! లంజరికబ! న బంటు గావు.

కీ. చక్కని బుగ్గొన్నిచ విహారం నందద
మెల్ల నె యనుగుగ్గొన్నిచ ము
చల్లగానెలెనవి నలిమిచ భరించు
నొకపాట గాగె బ్రహ్మము ద్రోగు
సయాస పోలు రగు నాచి సెటియూచు
గురుపితృమండ నన్నులు దొలగిచు
నా గోషాలోడుగె చాచెనుకొండ గోవు
పాపై నను, యెని పరిష్కారముకు
నడిచిముల పొట్టికడు సంతె పాపచకొనును
మూర్ఖు సుప్రయు నాచరియను ద్యక్షించి
యన్న వో నుం పైచిక యెడ గియొళి
మొరట, పోనమురెన్నును ముదిలికడకు.

వ. ఇట్లు ధనదత్తుడు మనోజన్యన సైరింజలేక తన
విజనఖుడైన మొరటూ విచి యిట్లనియె.

క. పోకున్న మనసు నివ్వక
యీకుంజిన లుజెయివ దేలా గింక దా
నాకుంగుచెలికాడవు
చేకూరంగ వేగ బుట్టసెన్ల మటన్నన్.

కం. మానిని గలియక యింతట
మానిన ననుమానహాను ప్రాణము దనుప్రక
ప్రాణము గలిగిన సకలము
దామారక గలుగిననిన సన దత్తించున్.

ఉ. పుట్టెడు నేయి నూనె పడి
పుట్టు సడించెనన్న లిచి గుంకా
బెట్టెడు ప్ప చిరంబును
గి నేడుమూడు చాం గ్రోవ్వికల్
కొట్టిన బట్టి గొట్టియలు
నూలును నేలపడుకరంబులు
బట్టియగుచుముల్ పదయు
బంపెను లిగినినవారి యిట్టికిన్.

వ. అంపిన సమ్మదన సేన కిన్న దనిసి తగినచుట్టం
బాలుం దానును దసయిలువేలుపుంకుం బెట్ట
కొని విభూషణభూషితమై పుష్పసుగంధి
సొంకరించుకొని యశస్వమ.

క. తొలువినికి నభప్రమాందట
నలికుంతల పుష్పగుంధి యాడెడున నుచున్
గలయంగఁ గారములోనఁ
బొందుక చాటించె దిశలు భోరునఁగొంగన్.

క. చాటించినఁ బైపైబడి
సెటివేటిలు దొరలు మొలతలు విటలున్
కోటానకోట్లు నచ్చిరి
వీటంగురిసికుల్లు నేడుకడూడన్.

కీ. వావికా మధురికా వాన కాపాలియుళు
తుండకాత్రాగద సూర్యవిదూలు
డమదాగ బల్లొక్క కుక్కుళమర్దిక
ఘల్లొరీఘంకార న సురిమతూలు
చిక్కివీణావిసంబిచ్చుకొకొం
లొనైనకిన్న రిలంపొక కులు

సుంటి కాజయసుంటి కనుసును తాళి
 నైవద్యదస్త్రస్తారవాయి
 సకలవాచాభియోగశాస్త్రకటకము
 గాయకులు సంగళము వాదగాంగలము
 వేదములవారిం గుణావ సమేళితముగ
 శింఖనగిరికి పంపెనె సప్తమము.

చ. పరిమళ రత్నకరము

సప్తమిహేమము వైష్ణవకా
 భావములు పరిమళము
 పై గరిగిలిన ముద్రా
 నిరసమరంగమృదు
 నిల్చెను సమరంగముగిరి
 ప్పరిమళపురంబునను
 కన్నులకు ముగిమి గొప్పదన,

వ. అప్పుడు మహిమలు గల సుందరదళము
 గంధి నాట్యముల మహామహిమ సప్తమ్యండు
 నొక్క మహం గమగమనము; సద్యవన
 రంగాన.

3. శ్రుతులుకు బిల్వగా శ్రుతికదాబము చేసి

లీలనారాధనకుల్ మేళవించి

మూద్రమహర్షమతారమాసముల సకరంగ

గమకించినభూతాయములుముట్టి

పాడపాడనశుభ సకర్మములుమాసి

నివిధవారములకేళి నొప్పి

సూపాశ్ర త్యాపాతానముసమకొన్ని

స్థానములముల సర్వ భిత్తి

తాళమపరింగి సర్వము దప్పకూడ

నొప్పి రింగుల రిసములు నుప్పిత్తి

ననిస పుర్వక నన్నిట నన్నగిలుగి

జనురగిలును బింగుల శిఖర నెదుర.

4. నలించి పుష్పానులలిచ్చి మునిచాసుర్యములు

నటించి ముహూర్తముల కుటమములు జన్మ

సవాస్త్రములకు గిలుగి నీయుమవి యంతర్దత్త

ముసం దులచి ముక్తుము.

5. ఇంద్రాగ్రమును మన్వంతుర

కేషిణ పుష్పముగిల నెత్తెనే

చౌసీతిరతముల సవరనిమేల్కట్లు
 దీపించుమాణిక్యదీపకళిక
 పాసగఁ గస్తూరివేది కప్పురపుసురటి
 నిలుపుటద్దంబు రత్నంపు నెత్తఁజలుక
 తళుకు దంతపుఁబాపలు కలికిచిలుక
 గలిగి యొప్పారుచవికలోఁపలికి నపుడు.

క. అల్లుం గూతుం బడఁడని
 యల్లనఁ దత్పరిజనంబు నంపుచుఁ బలికెన్
 మెల్లనఁ జల్లనిమాటా,
 నుల్లము రంజిల్లఁ గరుణయును వట్టిల్లన్.

రసికులరు మీర లన్నిట
 పసినిను విది యెఱుఁగఁజెప్పి పనిగొనుఁ జేమే
 విసువక తుమ్మెద యరవిరి
 కసుగందకయుండి రసముఁ గైకొనుభంగిన్.

వ.....యతని జవికలోఁపలికిం బొమ్మని విలా
 సిని భానుమతి మొదలైన చెలికత్తియలం
 గూర్చి పుష్పగంధినుడుమని మదనసేన
 యభ్యంతరగృహంబునకుం జనియె నంత.

వ. ఇల్లి పుచ్చసుగంధి నృత్యంబునల్పుటయు
 నద్దేవదేవుస్థానికులు దొరలు పౌరులు కనకాం
 బరాదు అవరిమితంబుగాఁ గట్టించిన మేళం
 బులవారుం దానును నందుకొనుచు నుత్సా
 హంబున మదన సేన బిజనివాసంబున కరిగినఁ
 కక్కినవారిలు యధేచ్ఛం జనిరి. మల
 హణుం పిచ్చపుసుగంధిహృదయంబుం దెలి
 యుం దలంచి యద్దేవదేవుని యుద్యానవన
 ప్రాంతంబునఁ బథింపఁగాదుకొనికనుమఁబుం గున
 నుంపె నెచ్చపుసుగంధి మలహణుంజూచుకే
 ష్క భానుమతియనుచెలియుదానును నొక్క
 నటవిటప్రదేహింబున నిలిచి నిట్టూర్పు నిగు
 డించునుం దనుకుంబు విచించుచు దుఃఖా
 ర్థింబున నిట్లనియి.

క. ఎలకలు మాలిన మేధస్యపు

ముంకులుగ మనోనగునానములు నతికష్టుల్

ఇట్టిచిన పాదంబుల బడపడి

పాదమనుకొనెల్లంకు నేలనరికిము గలదే.

క. జొల్లంబూట్టయువంకర
కాళ్లును బెనుగొలుచెలుచుగొనసదత్తుం
జెల్లంలో కని మెవ్వరు
మల్లంబున నోకినిండుకుందరె చెపుమా.

క. తేనెక్కప తానెక్కప
రానోముప్పులుగాక వాకుం వనరుక
మానుగల గొడుక ప్రి.
ప్రణవళి, ముంకెరక బాపము గొదే.

చ. తేయును నీ గామన గు
తేమక మ్మొగుమూదల గాని యో
లొయజగిరి, యెన్నుచు
మాకొని శోమునునుచు సంగన
వృద్ధుల సన్నికృత
సొరిధిమోరుదు ప్రి- మర్కుం
బయింజేతి పేయమగ
ప్రబ్బులూపుల కునదేముచే.

క. తొలిదొంగల శోమగిమూతర
కలిసిన నెడతొలి వా గొలుగుట కంద
ప

చేలితూ, పలుచుకరమ్మా
మనిహముముఖమైచుట మననారంగన్.

వ. అనుటయు చత్వారింకను మల
హమిండు చేతుల ప్రియమనమగు పెంచినల్పి
సంజూచి పుష్పగిరి యకవిమస్పతి చెల్లగు
కనకానంద శుభ్ర స్వరూపి ముల్లవలె.

భవమ్య నెండు ముద్రలే
చిందుముఖుల గాంగు నాన నేగితివో కే
నివరసి నిన్నుగానక
కునగని ముద్ర నిప్రక శిక్షానగవనికే

అనిన నమ్మహామూల పట్టవలె.

వ. పునరంజనే, యాయానా,
యోమలికూర్క, ఎకరుగా కే
గామకియున్న వాడ నిదే
నేగితివో నను గానవి నే
భూచిసమూవిమానకడ
నిండుక ముద్గముల కిది కముచు

వచిన పంచసాయకుల

యిమ్ము దొణంగదా కంటె దూరంగన్.

నీ. కలకంఠకంఠ, సకన్నులు చాలిన

యడలీం భుజన ప్రయోగములను

పద్యాయతానీ, సకన్నులు చాలిన

నరసులహ్నవయోగము జల్లె కీయ

కాతాంత్రము, సకన్నులు చాలిన

దేవేంద్రభాగము ధిక్కరిం

కెనుయ పాదీ, సకన్నులు చాలిన

నయముల బ్రహ్మదానము నెయ

గానీ, సకన్నులు చాలిన నాకు లుపుడు

నాచితోనగదసాఖ్యము లుకల కీయ

లకరక్కల్యము లెవ్వరు నీయ నాకు

నన్నుల బాదము నాచితో నెయ, యల.

క. రమ్మ ముహూం, సకన్నులు

యిమ్ముల సను నెయ్యెదను ముగ్ధులంగ

నెమ్మనమును ప్రయోగము

లమ్మగ సీసావృత్తియు ముగ్ధులము ముగ్ధులన్.

ఉ. నవ్వెరు చూచుచోయనక
 మెవ్వరు తెల్లక విన్నవింతురొ
 మనస్విని తెప్పనాడుచురో
 యునవికరమల దురార శైశవయుక్త
 మనస్వమొర్పి గొంగుటను
 మహిమని గెడుముచే చాత్మలో
 నవ్వగమా మోవిచవి
 ముచ్చుచు ముచ్చుసుగిది యర్థిలిన్.

చ. ఇది నవగొంగు నిల్వమని
 మెనువనున్న అతాక్షహంబు బొ
 నలికిని గొంగుచు గొయి తన
 ప్రాణవిభాగ నన దేనతాగినన్
 సంకల్పితిమాగి కొడుకెలు
 చల్లుచు గోన లిచ్చుభంగి చా
 గుం బమపుచ్చుకేసరిము
 లుక్త బికరానము లింపొనర్చెన్.

క. గొడ్డగిప్పులబాదరిటను
 నజ్జకమగు విలువెన్నె సంగన ముగవక

కపిలంక యుతియుం బతియుం
 వర్చక కేః సుఖించి రిద్దరితో
 ను దిగ్బాహుదంధము
 పాదుక యుండుకడేక్కడఁబుచ్చుచున్.

౧౦. ఈ గుర్యమజ్జికాలు నదిరమంపియుచిక్క
 చింబదోపియును గట్టి చొంగునాభి
 చనుముక్కు వేయింపు నునుగరించును జెక్కు
 నెమ్మోవి కనురెప్ప నెరులు శిరము
 శుక్లవేయింపు పొరిదమై నెక్కంచీ
 బహుశిష్యుగ నొక బరిగి దుంచి
 వెనచి నెట్టియు నెట్టి చనన రాక కిలించి
 రిదమియు నొమియుం గరించి నొక్క
 శ్రీప్తి గూని మోవి తిరియు నెసయు
 సనంగం బరిగుంచున్న యతిరహస్య
 మదన తంత్ర విధుని మూనిని చొక్కించి
 ములహామండుచొక్కె మక్కువొంగి.

గీ. గిరిపథేమండునొకరితి నలిర్చి
 సుఖియుం బనకువ సం దొకయూతి లేక

మేనులొక్కటిమై మోము కానరాగ
నలసి నిట్రించి గొతియు నవ్వొభయము.

ఉ. జల్లవపాణికిం బతికి

భావజకేళిస్రైమంబులో
జల్లిగఁ జల్లిగాఱు పెద
చల్లదొడుంగ రసాజ్జరి
తల్లజకేళిక్రముక
తామరసాంగ సతీరవాటలి
హల్లకమ్మి కావకుళ
హళినగంధసుగంధవాసనల్.

చ. ఇరువురు నిద్ర మేలుకొని

యిందుక నేకలుద్రేలు నెంజీయు
సురతవిన్దగ సుకము
మాఱుకొని గ్రమ్మగి నానామయ
పరిపరిరంభణంబు నె
వారణఁ గీరనియల్లి కాంతలు
రిపరిలొగుల్ గలయఁ
బైకొని పేడుకఁగూడియున్నడల్

క. వెలినుండి యవ్వలొని
 శంకరుడం గొంతొని యంతతప విటునిలువ
 ముహూర్తం, తగునా యనుటయు
 మౌనమును చాను నచట నిష్కొనియొత్తన్.

క. అడుగడుచు మగునచూచును
 నడు గామపిగాగినిని యటం బొట్టెనుచు
 నడి నీళ్లు కెగురు నడిచి
 నడువున నడిచెనెని చొరికి వెలియు బతియున్.

న. ఇట్లు విరుపుడు నిజనివాస మొకరు జని తమ
 కలయు భావం గేరికిని నెలివిడికుడునట్లుగా
 మౌన భోజనములు నీరి మెప్పటియట్లు
 యుండి రంగి.

ఉ. గండపుష్పాన్ని నీజియము
 గచ్చువాగయుం గావిరప్పటిన్
 నందులం బూనెనున్ తెచ్చు
 చాటున నొప్పుదంటపొగులున్
 నందినయట్టి పెండ్లిముని
 ట్టును నొప్పుటంగరింబులున్

హిందవు క్షేపించువులును

గాల్తెసంగి ధనవత్తులు అంతయున్.

౬. కోమటిజాణలు కొండలు

వేమాలును బొంబొనుచు వెనువెంటను హఠ

క్రేమమున నరిగెను పల్లెలు

హో ముదించుదును హాలె దొప్పహలన్.

౭. నచ్చిన కూర్మియల్లుని

హచన భక్త నివాసి నచ్చి లా

నచ్చెరువుక ముదంబుదొలు

కాడంగ గొజ్జగిరిట బంగమల్

మచ్చిక దూతిక గొప్పది

మన్నన దోంగ పెచ్చిని ముల్

మెచ్చంగనుచి యందఱు

నెలముగ్గరి గ్రయమారె నాచుచున్.

౮. కన్నరపువీడియంగాను గైర్వచ్చి

నరిమళంబులు గంధపుష్పములు నొసంగి

నదన మిగులుకయెల్లి యమ్మదన నేన

నలికె ధనదర్శితోడ నుక్తలిక యనంగ.

క. ఏకోర్కూలు మది గోరిట
మాకోర్కూలె కన్నుదనయి నంటి వకట .
నీకున్ బ్రతి నాడక చేరి
మూకున్ .....

ఉ. ఇచ్చేతిల బుప్పగింఘం కరి
రేయణ జక్కవి పుప్పకోమలిన్
బచ్చనివొట్టేలి నాకం
బాయకకు నీ సుఖంబుగాక పెం
పచ్చపడింగి బొరిజను
బందలు నచ్చరువెంక గోరికల్
పెచ్చగి పచ్చరిం మది
బేర్చి యఖండితి వైభవోన్నతిన్.

సీ. పెగిడింపుగింబలి పచ్చటోవరియును
నవరంజికాలిం బయలగు బాన్సు
బంగారుసికి నేని పట్టమంచులును
నెజ్రాల నునుజూపిల్లకియును
కుంకుమశిరిగిడి గొడ్డంగిఘాటెజ్జల్
తరమైస చంద్రకాంతంపుగిం

చౌనీతిరతిము సనరినిమ్మేట్లు

దీపించుమాణిక్యవీణకవిక

పానగం గ్రహారితేడ వడ్డరపుసురటి

నిలువులదంగా రిత్నంబు నెత్తెలుక

తరుకు నారపుంబానలు కలికిచిలుక

గలిగి యిప్పానవికబోసిలిక నపుడు.

శ. అల్లుం గూతుం బవండు

యల్లనం నర్పణజనంగా నెప్పుడు ఎలికె

మెల్లనం జల్లసిమాట

న్లువను రింజ్జిం గుణమును నెట్టిన్.

రసకురుకు మీరం బిచ్చుట

పసరును విట మేలంగిం ప్పుంబును కేనే

విసునక తుమ్మెన యరివరి

కనుగందకయుండు రసము పుటొనుభగిన్.

వ.....యతని వికబోసికా మ్మని విలూ

సని భోనుమతి యుదలైన చరికల్లియంగా

గూర్చి పుష్పగంధినుండుమ మదననేన

యాభగ్గారగ్గహంగా కుం బా మ సుంకె.

క. పెనుగంబులును కేనుం

గును దార్పిణరీతి త్రాయ గుడిమీదికి నొ
య్యస నడుపు భంగి సకియలు
ఎనితామనీ.....వైశ్యుకడకున్.

క. చని వాని నట్టమంచము

కునుసం గూర్చుండి లోనఁ గూడుచుఁ జెలుంగ
బనుల నెఱుంగున నొయ్యనఁ
గనునన్నుఁ నీకుకొనుచుఁ గనలుచు సంతన్.

ఉ. చూచెను వాని నయ్యలు

చూపుని వాకొలుంగు బిశాచమున్
హుచినయట్లు మర్కటము
హుచిన పోలిక గొల్ల కేతనిన్
హుచిన.....ము

హుచిన కైచిది దుర్నిమిత్తముల్
హుచిన నీని హేయ మును
హుచిన మూర్ఖుని హుచి రోయచున్.

చ. కటకట! పార్వతీరమణ,

కంఠమదానహ, భక్తలోల, నీ

కీటా తగునయ్య, నాగు మృగ
 సోశ్వమి మృగము నౌవ విచ్చిది
 స్పృటగతి దొంటిజన్మమున
 బూజయెనన్యక యుంటినో గుమీ,
 .....

ప్రజ్ఞా వి న్నా కయి న్నినాపై.

. కలుహస్థుని నశిష్ఠుని
 గంధారంబు జేసి నాగునాభిధిని
 కలిగియు శోక న్నినాపై
 బుమనావ్యుని ప్రియము న్నినాపై

. కిన్ద్రుని నెనునా నాగు
 నను నెమ్మనము మననంబు న్నినాపై
 మృగము మృగము మృగము
 కనకావళి మృగము మృగము మృగము.

. ....
 మృగము మృగము మృగము మృగము
 కనకావళి మృగము మృగము
 మృగము మృగము మృగము మృగము

క. పగలబాయని దగుతాలిమి

మగవాసుని గాఢువాసు మము నెన్నంగ

పగుబోలుగఁ నెడఁబాటి

నగవా నగువారింహక పైబిమ, నీకున్.

క. ....

నృతామణి విదహనహ్ని వారింసను

యనువును లేక యృథ శం

భావి నదనన్దముం ద్రొప్పుముచునుండెన్.

క. బట్టి పుడక నెన వస్త్రము

చిట్టకముం నబునింకఁ ననాచి మదిన్

బట్టగఁ నూచినఁ బట్టి

కట్టొటన్ బుట్టునట్టి కేళికి ననుచున్.

చ. దన్నయిడ నెట్లొన ముం నెన ముం మగు సుఖీ

యగుడును దాను నెన్నడు నెన నెజాచాహ్యుండైన

విద్యావిధికడ కేళి నెన్నుకొనిచిన నెన్ను

చాన్యండు నెరిసిం గనుంగొని బుట్టనియె.

క. ఇదయేమి నేడు ముప్పొ

నదనాన్దము నొల్పినక్క నెనవాటి కడున్

హృదయాలు విన్నవోస్తును
నెదవడియున్నాడ వింత యేటికి సనినన్.

క. తలిదండ్రులు నిను నేవే
బలికిరొ పురిజనులు.....యెడ
గలిగెనో నీరసమేనియు
నాపుష్పసుగంధి నేమమైయున్నదియో?

క. కనుగొనము మూడునాలుగు
దినమునుండియును జరువచీత్రదొ నేడ
పని యేమేనియు గలిగెనో
వనిత నినుఁగూడి చదువవల దన్నదియో?

క. గుణవంతుడ నన్నింటను
గణనకు నెక్కితివి మాకలితుడవు సుధీ
.....భూ
పలుండవు మద్దక్కినిధివి ననునే యనినన్.

క. ఏ నేరము నెవ్వరి మడ
గానము గురునాథ, నీదాకారుణ్యముచే
నీ నిలిలము ననుకూమె
చూనెలతుకయందఁగొన మనకృతియందున్.

వ. అని మలహణుడు సుశీలుమొగంబు జూచిను
సతం డిట్లనియె:

చ. మలహణ పుచ్చగంధులు క్ర
మంబునఁ గూడి చరింప భూ జనుల్
కలయవి లేనివి బలుకఁ
గా విని యందఱు జూ దూక్ష యూ
వెలందుకల్లి యల్లి యిలు
వెల్లిఁగనీయక యొక్కవైశ్యుని
గలిగినవానిఁ గూడుకొని
కన్నెఱికంబున కుంచె నచ్చెలిన్.

క. అది కారణముగ మలహణు
హృదయము విహ్వలతఁజెందియిట్లయ్యెననన్
మది గద పల్కెనాయఁ
ముదితలుగారోటు దుఃఖమూలములనుచున్.

సీ. పణ్యాంగనారతిఁ బాయకుండుటఁ జేసి
మధుపానగోష్ఠికి మనసుపెట్టు
మధుపానసుఖముచే మరగి మాంసమునకై
వేటవై జిత్తంబు విడియఁజేయు

నేటపైఁ జిత్తెంబు వినియ భూర్ముఖోక్ష
 నర్థాశ జూదంబు లాడఁజొచ్చు
 ననిశెంబు నూదంబు లాడుచుఁ దనయిష్టం
 దోడ్తోనఁ చేయును దుర్వ్యయంబు
 దుర్వ్యయుండయి పడుసంబుదోసర బలుకు
 పలికి యంతటఁ బరదంపలకుఁ జొచ్చు
 గాన వ్యసనంబున కు నాచికారణంబు
 తలఁచి చూడంగ వాఁకాంతారితంబు.

* * * * *

క. నడవగవలెఁ దగునడవడి
 దడయక సంసారియైనఁ; వానలుగాఁజే
 బడిసెట్లనె కూడగవలె
 గడగానక నేశ్యలిండ్ల గడతేరుటకు.

* * * * *

క. సురపతియును పండురూఁడును
 బరకాంతలుఁగోరికాదె పనిచెడి దోష
 కరులై యిక్కేర్తులఁ బడి
 నరుసలుచెడి రెండు రెల్లవారలు నవ్వన్

౧. (౧) రిచియిన మాన హరిని,

హరిని సమర్పించితి క్తి హరి ముక్

పరిమవి వేక హరియును

హరిని సమర్పించు ద్రి హరి ముక్

హరిని సమర్పించు ద్రి హరి ముక్

హరిని సమర్పించు ద్రి హరి ముక్

హరిని సమర్పించు ద్రి హరి ముక్

హరిని సమర్పించు ద్రి హరి ముక్

౨. సరిగారిన పగమను

మరిగారిన పగమను సరిగారిన పగమను

మరిగారిన పగమను సరిగారిన పగమను

మరిగారిన పగమను సరిగారిన పగమను

౩. తొలగిన వారిని

తొలగిన వారిని తొలగిన వారిని

తొలగిన వారిని తొలగిన వారిని

తొలగిన వారిని తొలగిన వారిని

౪. మునివరులైన వారిని

మునివరులైన వారిని మునివరులైన వారిని

మునుగును బాతకంబును

ముట్టినమాత్రస పోవు బాణ్యముల్

పనివడి దానినూర్పు నయి

బాటెస నాయువణగు దానికా

గ్గిసంగ నొకింతదాకినను

గాంచును జెట్ట సురేంద్రుడేనియున్.

క. ఎన్నివ్రతంబులు సల్పి

నెన్నియుపాసంబు లున్న విల దీర్థంబుల్

యెన్నేనాడిసం గానీ

కన్నను దోపంబు విడివ గలలో నైనన్.

క. తోపించి నిజకుటుంబము

తోపించుచు సతిధిపూజ బూన్పుచు గరుణా

వ్యేషుండగు పుణ్యంబున

కీషన్మాత్రంబు సరియె యెన్నేగ్రతువుల్.

క. కులసతి శిశువులు దానుకొ

దల మొలకును లేక సలిగి వైస్యపడంగా

దలంకయుండినదోపము

కుంకొంటు సరకమునను గొని మునిగించున్.

క. తావోవకున్న సౌఖ్యం
 బేవోనను లేదు నొచ్చెనే దుఃఖంబో
 కారున నెవ్వరీరి
 మూ ననుమతి నొడదందు కెఱిగినచాణ్.

గీ. ఎగటు నుం వానదనముం బర్వతిధూ
 సంద్యంను గాదు రతిస్య సజ్జనుగుం
 బోయు నాయుం గత్తచేభంగముంగుం
 దంగు సంగ దృష్టసంతతిజనిం.

క. అతిసురము రోగద
 మతితూహము సకలహనియ గు సెలెం
 కతియదెనము సరునికీ
 సతికష్టము కేయునగు నాయు ద్వీగిల్.

ప. అనుసమయంబున భద్రవత్తి కూచిమూరి పా
 చాలాదులు, విటవిదూచక ప్రేష్యనాగరికాదు
 లుం జనుకెంచిన గూర్పుండుమరి విద్యానిగి
 పొంచాలునిజూచి మదనసంత్రంబులు మీ
 కెఱుంగనివిలేవు; స్త్రీపురుషుంకు జూపింపణ

గాను, దగ్గరనుకూలమైన యజ్ఞములు
ప్రారాధించుచును.

స. మే నానా శాస్త్రా మాలు దృష్టిఘోషించు
 శాస్త్రభేదములు సత్త్వైములును
 ద్రవనిర్ణయములు గంభీరశేషచాతర
 వతీయుఁగారిము యోగ్యర్థములును
 సంతోషములును యోగ్యమైనవియు
 పొప్పు లొక్క ములునుగలయు నెట్లు
 పంపులు ననుచు పోవుచుంట్ల నిరింపి
 తములు మైమాధమనాయకులును
 మదనః పరాంగమును యజ్ఞత్ర మౌత్రత్రైత్ర
 విధులు విశ్వైష్వక్రియల్ పెరిపులెతఁగి
 కంసిశేనియు గూరిమి నిలుచు టరిక
 వారిజాక్షులు నెవ్వరికి వశము?

ప. అయినను నే నెక్కిరిచి పొంగున విన్నవించెద
నాకన్దపుము.

సీ. తనువుమాడ్చి మును మనసుచాంచుగ్రామ
తనివిగోలుచుండు జనివికి నమరు

సంకుచద్వంద్వంబు కనాంగకములును
 కృష్ణమగురత్తయు హస్తానికి సమగు
 ఇతిగుబ్బచిన్నులు నిలుపేదకనును
 గినుకయు సరియు ఇతినికి దొరయు
 సరిసంపురణకలు చతురసంభాషణలో
 పృథివీవర్తిసములు సద్భుతికి మెఱయు
 మధుప్రవాసనయును గరిమదమకంపు
 నింపుగొనెడు వికచిద్దంపుదావి
 సరిచు సరిసమయిని పృథివీసహోద
 సరిపు కామకగానేదు లిఖిసంధ్య!

సీ. కన్నులు ద్రిష్టించు సన్నెలు సరిరింగు
 చూపు సూపుచును భక్తియు దిగుగు
 సదిరియి పెలుగక యివి ముంతేనిచ్చి
 కనయిచ్చ పెపుడు కత్తకుండు దిగుగు
 మందా మంత్రములు మాయలు సచరించి
 సరిగించి కూచిమూగుడు తిరుగు
 మనసులు గరగించి మర్మజ్ఞులై రితి
 చేరించు సత్తుల బంపాలుల పెపుడు

భద్రకుండు సూనె చిత్తిని ప్రాణవిభుండు
హస్తానికి దత్తకుండు మనోహరుండు మిగుల
కూచిమారుండు శంఖుని కూర్చున్నయుండు
జాల బద్ధిని మెచ్చు బొంబాలు పెపుడు.

క. లోలల భద్రకువిగమున
బాలల బొంబాలురీతి ప్రోలు నెల్లె
జాలగ దత్తకుగతి జవ
రాలిందగఁ గూచిమారరమఁబు డగవయున్.

సీ. యరకాంతగూడని సతి యనుకూలుండు
తరుణికి మొఱుగునే మారి శిశుండు
వక్షింబు డాత్మ సందతి సరిగాఁజూచు
సపరాధి యయ్యు గీడడు ధృష్టు
విటుండు నేశ్యుయిండ్లు పెదకిక్రమ్మలుచుండు
మత నేవకుండు పీరమర్దకుండు
నాగరకుండు యరక్త్రీగమనాపేక్ష
యలవిదూషకుం డసహస్యకారి
అరయ సారిక సతి కెననెనె గోటి
చతురభాషల జతురిక చాలప్రోడ

సమస్త బ్రతుకను గూర్చి సంచార నిపుణు
తిరుగు నే పనులను దూతిన భరిత్రు.

నీ. బాలయయును గళాప్రేమి చూపువిదగ్ధ
ముగిసిన పాటి ముగిసిన నుండు మధ్య
యశావసరము నుండి యతిమూఢ యగుముగ్ధ
పరులందులకై పరితని పరుల
అంతైన గరగెడునంగనామదలై ధ
మనయనునతి యతికలగ గాత్ర
యలిగి కీర్తనకు గుఱునట్టి కోమలి నీర
పతిభక్తి గలిగిన పతి స్వకీయ
జార పరకేయాయనిమిది నీ నీత్ర
విత్తమంతయు లోగోని పెట్టెద్రోయు
* * * * *

వారకాంతామసాధారణాభ్యు.

నీ. ఆచారధీసుగుణాన్విత ముచిత్య
నలి బుద్ధురము కోయ నాగనత్వ
భూతసత్వయు నెందు నుండు సంతృప్తి
జపమలినాంగి పశాచ సత్వ
గంధర్వసత్వ చక్కనిది పాపగ నేర్పు
దూర దేవనులకు సైత్యసత్వ

శ్రీ గంగా నమః కోమలాంగి శివ సహస్ర
 లోకపుంజనోమయము యత సత్త్వ
 జపితో నమః సతి విజృంభితో చరయ
 సాధికా జన సృష్టి జాతి యగినితాంగి
 విసుగు గిను ప్రాప్త్యజాతి సాధ్యులము
 చతురయగు చన్నిటను గోప్తావధాన

సీ. న్యాధిపతిక నివాధీశు సశునిగా
 మేలునంగి నేర్పిన పూసనయి
 వాసకస్థక వసునిరాకకుమేను
 నిర్లు శ్రీ గంగాంగిని నిండువనన
 పరకారాంతరంగిని సత్తిచిహ్నములు జూచి
 ఎగను ఖాషియను సన జగం
 రమణుని కేళికు రాకున్న ఎగలెను
 పరి విరహాత్మకయను పాతాంగి
 మొరలు బ్రోమిత భవు మహయున్న సతికి
 సొరు: గలహంశరిత నాథు నలిగి ప్రాచి
 వేగుం బటి నిచ్చగానక విప్రబు
 మఱప కభిసారికాఖ్య గ్రుమ్మరును నిచ్చ.

* * * * *

క. ఏటికి మంజులు మాయలు
నేటికి ద్రవ్యంబు జూకు పొంగుమనసుల్
నాటకొన విభింబు చల్లని
మూటలు గిరిగించి కలయు మనవద్యునన్.

క. మన సత్తెగి బాహ్యురంగును
బెనుపుచు జోకొర్చియు పుబెరయంగ నెపుడు
దనసుఖము కలగకుండఁజేసి
మచుజునింబెయంగగిరిల రే మగువలు బిగితిన్.

సీ. మృదుమార్గమునఁగా కై కొకలేక గాఢ్యలు
చొరచొరవోటలొక విచ్చ విడుచు
మృదుమార్గమునఁగాదె నదనదీబలములు
కొండల గెగఁబాటు స్త్రుంగణేయు
మృదుమార్గమునఁగా కై యదనెత్తింగి మిళింప
మలహరితేనియ లు హరించు
మృదుమార్గమునఁగా కై యదగింద్రచంద్రక
మేలై నెటికంపుటలు గరండు
గాన మృదురీతి మోదగెడు మునపుండు
నానాచిత్తవృత్తుల లొంగగొనును

సఖలకార్యంబులును వానిహస్తగతము
లెన్నిచూచిన సంశయ మింత లేదు.

న. అని పాంచాలుండు పలికినఁ గూచిమంబుం
డిట్లనియె.

క. ఒక బలియించుక మూరక
బహుంగా నేమి తమకుఁ బ్రభావమయ్యెన్
గెఱగూడి సమమాయలు
నుడుగక లోబడఁగఁ యేటుచి తమునలెన్.

గ. తొకంబు వాలు మందును
నొముడి బాసటముబోలు తప్పులు నేర్చుల్
గలమానటినీ విధమున
తొంగ కమఱి వారసతులఁ జెనకఁగ నశమే.

నీ. అడవుఁజరియించు హరిణశాబకములు
మరపినఁ దినుగనే నరబువెంట
నెట్లనవాకట్టి పెట్టుఁదెట్లన
నుండునే ఘోరవిషోరగములు
వెరపున నొయ్యనఁ గఱపిననలుకులు
నలుకనే పక్షులు సత్తిధత్తోడ

చ. అరియంగ మానహానిధన,

హాని సమచితకీర్తి హానియున్

బరమవివేకహానియును

బౌద్ధవహానియు బ్రాహ్మహానియున్

సురుచిరపుణ్య హానియును,

కొప్పడు నెప్పడు వప్పకుండగా

బరసతిగోరువారంకు

బొమ్మల నెంతటివారి కేనియున్.

క. షరనారీసంగమసుఖ

మరనిముసము షరధనాపహరణమున నిజో

చరపూర్తి గొన్ని దినములు

సరసకు గల్పోపభోగనరకము వినన్.

క. తొత్తుల దగిలినవారికి

నెత్తుచెడున్ శ్రీలుచెద పేకాలంబున్

హత్తిదు మోక్షము మఱి వి

చ్చిత్తుగున్ మంత్రతంత్రసిద్ధులు మిగులన్.

చ. మునివరుడైన తేజకడ

ముండమొకం బొకయింత చూచినన్

మొగెడుపురుషుని జూచిన
నిలుచుకయాద్యప్తి యెట్టి నొంతుక కైసర్.

గి. చిన్మగుణము విడిచి చిలుకెజ్జరతిపు
గానిరచుగానిగాని రీతి
యిరవతలపు మచ్చ మెఱిగి యల్లనె సేయ
నేరకున్న యశంప సీరసుగ న.

చి. కాపునె సూరియెని నొంతు నొంతు కొనియి మూ
లనిబని భద్రుగను నొంతుయు వచ్చెకుం డిట్లు
నియె.

గి. రహస్య దసంబున్నె సెలయు పుతయునులెస్సె
దాన సౌఖ్యముల నిలచుట గాని ప్రేమ
చెల్లకు నలినలిగాంగను గొఱికి రసము
క్రొలుజాడల మొయిరం గోక్కు లుండు.

క. నదనమున నమృతరసమును
హృదయంబునవిషమునుచె నిండుకు నెఱు
పటగాదె యగర మానుచు
హృదయము తాడినమొనర్చు రెఱిగినజాణల్.

క. తావలవకున్న సౌఖ్యం
 బేవలనను లేదు వలచెనే దుఃఖంబౌ
 కావున నన్యస్త్రీరతి
 యీ వసుమతిఁగూడదందు రెఱిగినజాణల్.

గీ. పగట నుపవాసదినములఁ బర్వతిభుల
 సంధ్యలను గాదు రతినల్ప సజ్జనులకుఁ
 బాయు నాయువు పగటచేభంగ మొందుఁ
 దుఃగు సంపద దుష్టసంతతిజనించు.

క. అతిసురతము రోగప్రద
 మతిశౌహము సకలహానియగు నీరెండున్
 కతిపయదినముల నరునికి
 నతికష్టముఁ జేయునందు రాయుర్వేదుల్.

వ. అనుసమయంబున భద్రదత్త కూచిమార పాం
 చాలాదులు, విటవిదూషకప్రేష్యనాగరకాదు
 లుఁ జనుచెంచినఁ గూర్చుండుమని విద్యానిధి
 పాంచాలునిజూచి మదనతంత్రంబులు మీ
 రెఱుంగనివిలేవు; స్త్రీపురుషులకు జాతిలక్షణం

లోభాత్మక మడుగు ధర్మము
లోభం బడకీర్తి నరుని లోబడఁ జేయున్.

క. ఆకుంబ్రవాతలు నమ్మక
కోకలు మాకలును పెలిగఁగూర్చి రటంచున్
గీకొకు వచ్చువిటుగని
కూకులువ(స)త్తులునుగో వెగొంతుమసనుల్.

వ. అని దత్తకుండు పలికిన విటు డిట్లనియి.

క. కులసతి సంతానార్థము
నిని దానీసంగమాలు హీనము పరికా
శలు హానియనుచుఁ గాదే
మొయూండ్రస్యంఛె నజుడు విశ్వములోనన్.

క. వెఱ పుడిగి యిచ్చనచ్చిన
సెఱగునఁ గలయంగవచ్చు ధృతి వారస్త్రీ
చెఱకు నడు మనిన సందున్
గొఱత మెయదియనుభవించుగుణగన్యులకున్.

క. దివిజులకును రంభాదులు
భువిజనులకు వారసతులు భోగాస్వద లీ

యవిదలఁ గూడఁజిభౌగ్యము
లవిరళపుష్పంకుఁగాక యబ్బునె తెలియన్.

చ. క్రతువులు చేసి చూగమని
కాయము లభ్యసనం బొనర్చి సు
ప్రతుంగు భూసురోత్తము
వారితనిర్జరకామినీకుఁ
న్నతపరిరంభసౌఖ్యము
నానని నీనెడివారకామినీ
రతిఁ ద్యజియించువారలు తి
రస్కృతు లెన్నఁగ ముజ్జగింబునె.

క. కలయికము లెఱిగి విటలు
గలయుచు ధనమానమిగులగలుఁగకఘనులన్
ఖలులన్ సరిగాఁ జూడక
మోఁగెడు వారాంగనలనుమెచ్చఁగవలయున్.

క. అని విటఁ డాడిన మాటకుఁ
గనలుచు నాగరకుడనిమోఁగటకట నేడి
వినరానిమాట నీచే
వినవలసెన్ వీనులందు వీఱిఁడి భంగిన్.

క. వాసి చెడుదాసివలనన్

గాసును వీసంబు వేళ్ళకతమునఁ బోవున్

దోసంబు విధవ పరసతి

యేసుశిశుకారిణి యటంచు నింద్రుం డనఁడ.

క. మగనికి వెలువక యింటికిఁ

దగఁదానేక ర్తయగుచుఁ దత్పరవృత్తి

వగగలచై వెలిచిరిగెడు

మగువం గెడగూడువాఁడు మదనుఁడు గాఁజే.

క. విను వింతలైన సౌఖ్యము

లనుబొందుచు నెపుడు వేడ్కలనుదనియుచుదా

ననువరియై పను లెడపుచుఁ

గని తిరిగిన నేమిబ్రౌతి కామ్యార్థంబుల్.

వ. అనిన విదూషకుం డిట్లనియె.

గీ. తొత్తువలనఁబోవు దొరతనం బంతయు

వేళ్ళవలన నర్థవితతి యణఁగుఁ

బరవధూటివలనఁ బ్రాణంబు పై వచ్చు

విధవఁబొంద మేలు విరహులకును.

* * * * *

4. అనిన నడ్డగించి యానో విడిచాచక,
తగును మెచ్చ నీకుఁ దగినవారి
దొరపు చాలుఁజాలు పొంగుమంచు నల్లు
కొనుచు పీఠమర్దకుండు పలికె.

5. వాసికిని వేశ్యఁబొందిన
గాసులు చేదిగును సుగతి గలుగక పోవు
మీసామీఁది తేనియ
దాసియకా కితరజనుల వలెఁగ నేలె.

6. వీడియ మచుగదు గుడ్డయ
కోడెదు గాఢంపురతుల కులుకదు కలలోఁ
నూడిదు గరగరికలు మఱి
యీడా దాసికిని జగతి నేకామనునన్.

7. కాసులు చెమ్మని యడుగదు
చేనన్నలనెచ్చ రతికిఁజేరగ నెపుడున్
మూసిన ముత్తైముఁ బోలెడి
దాసి నుదాసీన మాడఁదగ చెప్పరికిన్.

8. అని పీఠమర్దకుండు పలికినటులకు సుశీలు
డిట్లనియె.

క. స్వేతాదులు కైవస్సొ
బాతతమతిఁగనిరి వేళ్ళిందునె కాదా
జాతియు నీతియుఁ గలిగిన
యూఁజెఱవలసొందువలన హానియుగలదే.

ఎ. అనిన విని మ్హిమ పక్కఁధ యెఱింగింపు
మనిన.

మ. సరసాదార్యవినిజ్ఞతామరగవీ
సంతానచింతామణి
వరపానోధశిశాంక శాంకరఁద
ద్వంద్వార్చనాసంతతా
కరసంవర్ధితగోత్ర గోత్రరిపుసా
ధారణ్యసంపూర్ణిభా
సురభోగాస్పదశోభ శోభనమహా
చూడేన్ద్రామణి.

క. జంభాహితవరికుంభవి
జృంభితదోర్దండసత్త్విసింధుగభీరా
శంభుపదఁదృలీలా
బంధరసోమాంబికాతపఃఫలయాచా!

మూర్తిని

విమతజనవిశాలా నేదమార్గానుకూలా
శమితనకలదోషా సాధురక్షావిభూషా
హేమకరసమరూపా మిష్టబాహుప్రతాపా
సముచితమధనభోగా నవ్యసద్మానురూగా.

గద్యము.

ఇది శ్రీమత్సకలసుకపమిత్రిగోమ గణామాత్య
ప్రప్తి సరసకవితాధుర్య యజ్ఞయానామధేయా
ప్రణతంబైన మలహణచరిత్రం
బను మహాప్రబంధగోసంపద,

ద్యుతీయశాస్త్రము

సంఖ్యాన

—

శ్రీః

శృంగార మల్లణచరిత్ర

త్వప్రీత్యాశ్వాసము

ప్ర

రంగధామమంగళ

కారణకరహటలాటకణ్ణాటకగా

ధారనరనాధకృతన

త్కారగుండ్లస్వయమగి కాళామాత్య.

న. అవధరింపుచు నుండు మహామన
టచియె.

నీ. అనిని నవంతికయను పట్టణంబున

పొయ వేస్తుండును విప్రుల పంకడు

తలిదండ్రీమాట వీనుల శేర్మ డెన్నెడు

గురుల హస్తతి యన్నెడును నెను

బంధపులన్నను బరిహాసములు నెయు

విద్వాంసు లన్నను వెక్కిరించు

వెళ్ళి గన్నను శ్రేమముల్ పల్కును
 కూనుని ఎంకిగన్న ముడిపడును
 వైవతాంతర మన్నను దప్ప నాడు
 జపతపంబులు దొంచిన జస్సరించు
 క్రతువున్నను మాటకె కల్ల బాటు
 నతిధున్నను మండుచు నడిచిపడును.

సీ. దరిబేసులన్నను నద్దయుఁ గొనియాడుఁ
 తైనుగన్నను సంతస్లింఁ
 గుచ్చితకాంత్రిన్న గొండాటములు నేయుఁ
 బాచుడున్నను బరిణమించు
 మాతంగు లన్నను ముప్పరరమ్మను
 బలుగాకు లన్నను భక్తసేయు
 ఘోషికులన్నను బాయఁ జేప్రొద్దను
 గుండగోళకులన్నను గుండ్లరించు
 జారచోరులగన్నను సంతస్లింఁ
 గట్టుపోతులఁ బాడగన్నఁ గొంగిలించు
 వేభ్యరాసులఁ బాడగన్న విచ్చగించు
 దూషకుల గన్నఁ బగబాసి తొలగఁ జెప్పుడు.

చ. వెలితలబుట్టమందులిడ

వేదముబెట్టును జూదమూప ని

చ్చలు చని జూదకట్ట కడ

సారెకు నొడ్డున కోడిపోరు లే

బలితపుటాట్టకైన బయి

పందెము పెట్టును జాగిబంబులు

వలలు ఘటించి వేటసని

నంచనలేక వధించు జీవులన్.

గీ. కుడువగూర్చుండి యస్ప జాకూటికడను

జందె మొకచేత బట్టుక సంధ్యవార్పు

గాట్లచేతులు నెన్నఁచు గడుగుకొనఁచు

విడుచు గాల్పడి నిలుచుండి నడచినడచి.

సీ. మరవినన్నాసుల మాచకమ్మగూర్చి

తలవరులకు జెప్పి దండుగోర్పు

తివిరికొత్తములొద్ద దీర్ఘవాసుల నిల్చి

పరిహాసములు చేసి బండునేయు

వెన దిగంబరులకు వీర్యంబు గల్పించి

సంతలగదియించు సాధుఁబోలి

సరచుటిల్లాంప్రను బైకొని బ్రమయించు
దనుదానె బ్రమయించి ధనము దివియు
మెరిసిపో నిరివారిని మేలుకొల్పి
తవిని దొంగలచేతికి దాల్చినిచ్చి
మాధిదాతను గొంతిగొట్టుడం బెట్టి
నిక్కి తన నీడం దనుదానె వెళ్ళరించు.

శ్రీ. పాంచరాత్రికవంశం బ్రతును దురగామ
మరిగొనుకొని యడియడ నటించు
బురికి బ్రమటన్న గరుపెట్టి బూడిచి
మెడకట్టులు చాచి కట్టికొనును
కాకొల్లిరిసన్నం గదలును నెదురుగా
దలవిరణోనుకొ రాకొనుచు
శివసత్తి చెమ్మన్న గవురలు మెడనిండు
బూతచెందిరమును బూసి పెడులు
చెలగి రాజులతంతున్న చెమ్మటరుగు
బడుచుగని పాటబెడుచు బ్రత్రలాడు
మాలుచు పుడ్డెర్చినంగా పూతకోక
యనగం జరియించుచుండు నయ్యసనిసురుడు.

సీ. వలను మీఱఁగఁ జంద్రవంకతోఁ దిరు నాము

పెట్టి గందపుగీరుబుట్టమర్చి

నడుమ విభూతి నిండఁగఁ బూసి చూలోన

జుక్కబూట్ట ను దిరుచూర్ణమునిచి

చిగరుగోళ్లను బూని సిగ నిక్కఁగావేసి

కదలిపూజేతులు గానఁ జెరివి

నెఱికదప్పటి కొంగు నేలువరఁగఁ గప్పి

వెలిదూలగోణమువేళ్ల నిడిచి

కప్పువెట్టిస మునఁగి కడలు విడముఁ

జప్పరింపుచు నెదవులు నొదకొల్పి

గిరుకు సంఘపు కాళ్లను నొఱయమెఱయ

నిక్కుచును న్నిలుచును వట్టిసేద ఘోడ.

సీ. జంతింగనుఁగొన్న సరిసంఘలూచుచుఁ

జేడివెలఁగనుఁగొన్నఁ జేరు జనుచు

భొండులునుగన్నఁ బ్రాణంబులొసఁగుచు

దాసకాండ్రునుగన్న నానఁడుచు

దేవెలఁ గనుఁగొన్న వాబల్కిఁ జూపుచు

దాసికత్తెలగన్న దారసిలుచు

దాసిజనముగనైన దకపికల్ పెట్టెను
 గ్రాగుణోమలగనైన దనిసినగుచు
 జారులను గనైన జుప్పి చుటచుకొనుచు
 వేశ్యలను గనైన మోముల ప్రేమబడుచు
 బుచ్చెలగనైన గళిక యండగొనుచు
 వితయునుగనైన దూరంగా వేగజనుచు.

క. మరగి కడునప్పరంబున
 దుగుగుచు బెనులెస్స దేశద్రమ్మరి యాగా
 బరికించి మెల్ల-చోలుల
 పెరివారగ పెట్టివేసి విరిసిపడున్.

క. విటకాటకీయను లంతెయు
 నటలంబడి సొక్కి సొక్కి సదమదమై తా
 నటనిటల గోవను జూలక
 చిటిముడిచే గానుల్లె చ్చెల్లగం గొఱకెన్.

క. నత్తవర్షింబులు పెల్లెన
 యతికష్టపు జుతుగాన నదియున్ నానిన్
 గతిచెడి నవ్వక పెలునంగ
 బతిచెడియయ్యింతిపొండునె యకయ్యెడున్.

చ. మునుకొని పట్టగొట్టియో

ముచ్చిలి రాత్రి చెచ్చియిచ్చ నో
య్యనఁ దెరవాట గొట్టి కల

యధము దానికిఁ బెట్టుకొనటం
గనలుచు గేయునుం బగలు

గట్టెలు నీళ్లును మోచు పారునే
సనుకుఁ దానె పంచగల

పాటునుగబడు నెల్లభంగులన్.

చ. తటతట దంతకాండములు

దాఁకగఁ బ్రక్కలు వీపు నెఁకగా
జొటజొట నీళ్లుముక్కునిను

జూఝులఁ గ్రమ్మగఁ గాల్చిఁ జేతులున్
చుటచుట గోరబోర నెటు

చూచినఁ దానగు శీతశేఫలన్
దుటదుట బొటచున్ బనులు

దూకొనిచేయును దానికెప్పుడున్.

ఉ. ఎండను భూమి వత్సయి

యెల్లెడ శేషశామణి ద్యుతుల్

గాంధీకరస్రభం బెనుం

జాలి తృణాని తరుస్త కాంధముల్

మండంగం బొట్టయుం దొయు

మాండంగ నిప్పులు చల్లునేసవి

కొండల కేగి చూకొము

కూరలు గాయలు వెచ్చు దానికేన్.

చ. పిడుగులు వ్రేసి స్పృహ

శ్రేలిపడె బెనుగాలి రువ్వన

సుడివడంగొట్ట మేఘములు

జోగిన బాములు వ్రేలి గట్టిన

ట్లుడుగక మిన్న దూటపడె

నో యన బెజ్జడివట్టిమోదగా

జడియక వాన కామున

సాగెకుజేయును దానికిం బనుల్.

క. తొలయెడ లెఱుంగక యీగతి

వలచికడు దరిగి దాని వలబడి దాను

సలుకొని నిలువదీయక

మొంగంగా నొక్కనాడుమెలతుకయంతే.

౪. తలకడక యర్థరాత్రం

బలరంగ నయ్యమ్మపూజ కలరులు దేవా

తలఁప వసపుడును దానికిఁ

దొంగుచుదానున్న నిచటదాచితి ననుడున్.

గీ. పాతీసగరితోటపై గావలున్నట్టి

వారికన్న మొరగి బీరమునకు

కోట వెలుగు బ్రోకిగొట్టిన దిగజాతీ

విరులు చాలఁ గోసి వెడలిమగుడి.

౫. తడవాయె ననుచుఁ గామిని

కడుఁ దిట్టనొ మిన్న కేనిఁ గట్టనొ కొడిమల్

వడి నేమి నేతు నిక నని

వడి దప్పకయుండె నతఁడు పరుగునరాగన్.

౬. మంకుతనంబున హేయపుఁ

బుకములో నొక్కపూవుఁ బడుటయు దానిక

శంకించి తివియ నోడుచు

శంకరు కర్పణమటంచుఁ జనియెను వేగన్.

౭. చని ముందటంబెట్టిన మండిఁడి యింతతడ

పుండుట కేమినిమిత్తంబు, అపవిత్రజన్మంబునం

బుట్టిన నిన్నుఁ బావనునిజేసితి కృతఘ్నుండువై
మఱచితే యని యదల్చిన సతండును గజగజ
వణికి యియ్యఁ రాధంగు సహింపుమని పదం
బుల కెరఁగిన శిరంబుఁదన్ని విదల్చుకొనుమఁ
గోపావేశంబుననుండె నంత వనపాలురు మేలు
కాంచి తలవరుల కెఱిగించిన.

క. కొలకొలన పట్టు నేచని
యిలుచుట్టుక వానిదాని యిలఁజేవికడక
తలవరుల నిల్పి వారల,
దలిరులునుం నెచ్చి చూపఁదగునే యనుచు.

క. ఇలఁ దిట్టుకొంచు మోదుచు
నులుకం గదియంగఁ గనలి యుద్వానములో
పలి కెట్లు వీడుచొచ్చెనో
తలఁ కించుక లేక యనిన ధరణిసుండుక.

గీ. చంపవలదు వీండ్ర సర్వస్వమును గొని
విడిచి యిప్పురంబు వెడలద్రోయుఁ
డనినఁ దలవరులును సట్ల వారలచేతి
విత్తమెల్లదోచి వెడలద్రోయ.

క. అర్థము తను గడియించును
నర్థంబును దాఁ గడించునది యాయన కా
వ్యర్థంపు ముండు నూరకె
యర్థమునకుఁ బరిగిలిపొగిలియనువులుతోఁగెన్.

న. అంత నతండును దద్దయోగవేదనం గ్రాగి
శరీరంగా దొఱంగుటయు యమకింకరులుం
బట నెంచి వానిబట్టికొని పోయి జమునిముం
దటం బెట్టి బిట్టుమిట్టిపడి యతండును.

గీ. చిత్రగుల్మలు బలిచి యీచెడుగు చేసి
నట్టిదోషంబు లేమేమియనిన వారు
కవిత వీక్షించి వానిపైఁగనలిపడుచు
దేవ వినుమట చెప్పిరి తేటపడగ.

నీ. శశుహత్య లన్నను బదునేడుములు
స్త్రీహత్య లన్నను జెప్ప నరిది
శిశుహత్య లనిన నెంచెదము మేమనరాదు
బ్రహ్మహత్యలు వే లకరిమితములు
నర్భదంబులు దాటు నటు భ్రూణహత్యలు
చౌర్యవర్తనములు సంఖ్య గడుచు

బరదార సత్వముల్ పరికింప మితి లేవు
తక్కుదోషములు లెక్కలేవు
కడలి తరంగలైన నుడుగణంబైనను
విసుకరాసులైన నెంచవచ్చు
వీడుచేసినట్లు వివిధపాతకములు
తలంప బ్రహ్మకై నందరము గాగి.

వ. అనుటయు దండధరుండు మండ్లిపడి వానిం
జూచి నిజకింకరులతో నిట్లనియె.

సీ. పరసత్తివై దృష్టిపఱుపిన కన్నుల
నెఱ్ఱగ్రంగినయట్టి యినుముజోయు
క్షితరాంగనలయిండ్ల కేగిన పదముల
నాటుండు క్రొవ్వాడ నారసములు
మొనసి యుండులసొమ్ము ముచ్చిల్లుచేతుల
జొనుపుండుసూదులు మనిపి నినిపి
యస్యకాంతలచన్ను లానినయురమున
నెత్తుండు కరంగిన యినుపముద్ద
జేరి కొండెంబు నొరులకు జెప్పినట్టి
జిహ్వగత్తుల నింతింత చీకటి విడుండు

మించి యన్యాయవిత్త మాడ్చించినట్టి
కుటిల దేహంబు అంపానగోయు డిపుడు.

గీ. ఇతరకాంతలఁ దనతోడ నిచ్చగించి
యుపరిసురతంబు సలుపంగ నొడ్డుకొన్న
యల్లచోటలఁ గ్రొగిన యట్టి లోహ
పాత్ర నెత్తుడు కడుగ్రొగి భస్మముగను.

ఉ. పట్టుడు కాయం నపుడ
సండులు డుల్లగఁచేసి సంపెటక్
గొట్టుడు కర్పటాబవియ
గ్రద్దుల బ్రొబ్బుడు చిల్లిగోలలక్
గుట్టుడు గొంతుగోల ముకు
గోళ్లను మొత్తుడు తప్పలోహముల్
నట్టనఁ బేటి పొట్టనిడి
చర్మముఁ గీయుడు తిత్తి వోపుడున్.

ప. అనుటయు దేవా! యితండొక్కనాఁ డర్ధరా
స్త్రంబున వేశ్యకుం బూవులు గొనిపోవునెడ
నపాత్రస్థలంబున నొక్కపుష్పంబు పడిన నది
తనకుం గొఱగామి శివార్పణంబు చేసెనని

చెప్పిన మహాభుజంగంబునకు బజనిక చూసి
నట్టం బలె నమ్మాటకు నుంశెమించి యతని
నిరాత్రి రంభాసంభోగంబు చేయించి పదం
దండంబున దుడింపుడలిన వారలు నండభరు
నానతిం జని యావృత్తాంబులయి నేలం
గ రంభ కొంజెప్పిన నారంభయు నెరివి
యభ్యంతరకృపాంబునకు గొనిపోయి.

గీ. హంసతూరికపాన్పుపై నెరివి నునిచి
యచితగోష్ఠం మల్ల నె హృదయ మెఱుగి
య్యి ముసరించి యభిక్ సంతుష్టం కీసి
బాధ చెప్పగదొడంగె నెప్పున్వెఱుగి.

* * * * *

క. ఒకపుష్పము సర్వేశ్వరు
నకు నిడి కాంచితవి నిపు నవ్యసుఖం
ల్లకలా నిపు నర్పించిన
బ్రకటంగం బడయరాని పదవులు గలవే!

౪. ఈయింద్రుఁ డీ రుబేరుం
షీయసురపుఁ డియగస్త్యుఁ డీనద్భుతపుం

డీయరగళాయి మొదలుగఁ

గాఁజహరునేనఁ గాచి ఘనులై నెపుడున్.

క. అన రంభహోడ వాఁడె

ట్లను నా కివియేల యింక నతివా, సత్తో

డనుగూడు సౌఖ్యమునకును

బ్రదుతింక నజహరిండ్రి దవులు పరియే?

వ. అనుటయు రంభ వానితో నిట్లనియె.

గీ. యెక్కె ట్రెడునాకి యునవాసముజిగిన

ట్లొ చిన్నపనికి నింతవిసంగ

హయని న్గాజుము బర్చింపు మఖిలసో

ఖ్యములు దాన నీకు నబ్బంగలవు.

* * * * *

గీ. సౌఖ్యమనుభవింక సంతృప్తపుణ్యంబుఁ

బోవు మూలధనము పోయినట్టు

వరుసఁ బుణ్యధనము పొల్లునట్లుగా

నిత్యసౌఖ్య మండ నేర్చు టురవు.

* * * * *

గీ. మలముఁ పోలు నెమ్మొకలును శ్లేష్మంబును

మొదలుగాఁగనైన ముఱికి యొక్కఁ

జూచి లంజెల్లెం జొక్కుదు రూరక
యిదు పలన సౌఖ్యమేమిగలదు.

గీ. జనకునాన నగు జనయిత్రి మీదాన
న్రాణంబుని పాన భగ్గనాన
గురువులం నెంధంగొలుప చే యనపుడు
మూర్ఖు డెత్తెడు చెవులు మూసకొనియు.

గీ. అపుడు రంభనూచి యల్లన ప్రియ
నూరకున్ను బలిక వారిదాట
క్షేమమయ్య, చనవు కేకొను నామిద
పాన యవచ్చు, యక్కమాట.

గీ. వెలచి యుల్కిండుదు విదలించుకొని తీచి
యింతమాత్రమునకు నిరయచిన
జెప్ప మేమియైన జేసెద నిమాట
యనిన రంభ పలికె నతినిశ్చయ.

గీ. అచటసీత బాహ్యంత
శ్శుచివై యీనాల్గుజాలు సోమార్ధసేవ
చూచిత్తో బూజింపుము కృ
ష్ణచతుర్దిని నలున మేలు జాగరమునకున్.

క. పరిమేశునాటిరాత్రి
బరికించిన దనుకు నిలువ ధోర మటంచుక
నురితంబులు నిద్రొక్కతి
సురిమనిముఖ్యుకు నై నఁజూపులఁ గ్రమ్మున్.

ఎ. అని చెప్పి దుడ్రుటభూతిభూషణుం గావించి
నిజోద్యాసమున నున్న శివలింగంబునకు
మ్రొక్కించి గంగపుష్పాక్షతలు, భూషణీ
నైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వేశ్వరుని కర్పిం
చుమని యతనికరంగాన కొండ 'గడ' యందిచ్చు
చు వ్రుయింబు.

సీ. అర్కపుష్పంబు సభవుని బూజించి
పరిధనాహర మహాపావమణుఁగు
మూర్ఖుంకురంబు శిష్యుని బూజించి
బరసతీసంగమపావ మణుఁగు
తొంగిదళంబు భూర్జాటించి బూజించి
పరనిదచేనై న పావ మణుఁగు
మండేడుదళము మిఱి శివుఁబూజించి
ప్రహ్లాదాత్యాదిక పంకమణుఁగు

సప్తగంధములు సభవుని బూజించి
 బరహింసన క్రమపామణగు
 ఘోష మర్పించి గలుషనిహూమకరము
 దీప మర్పించి సజ్జాతిమిర మణిగు
 సత్తుల బూజనేయ గామ్యార్థ మొదవు
 భవునిభవింస సాయుజ్యపదము గలుగు.

క. వెలిదమ్ముల గెందమ్ముల
 గంపల జెంగల్వవిరుల గంచసముల దా
 మ్ముల మఱి దుహారముల
 గం యంగబూజింపుమఖికిలుషములగున్.

క. విమలముల పై నేద్యము
 సమరగ సర్వేశ్వరునకు సర్పించి సా
 జ్యము గల్గు వీడియమ్ముల
 సమితముగ సాఖ్య మొదవు సనవరతంబున్.

గీ. అనగ సతతంబు శివుని సట్ల నాలుగుబాలు
 నొజ మేలుకొంచి పూజనేయ
 నేగ వచ్చిసంతి వేదేగ జముభిలత్
 వచ్చి రంభ యింటిపద్ద నిలిచి.

మత్తకోకిలి

నిన్న నే మిట నప్పగించిన
 నీచుఁ డెక్కడనున్న వాఁ
 డన్న వారలతోడ రంభయు
 నల్లవాడని చూపింక
 కన్ను విచ్చియుఁ జూడ భీతిలి
 కంఠమొందాను నేఁగిచూ
 నన్నవర్తనుఁడైన కౌలుని
 నమ్ముఖింబునఁ జెప్పినన్.

గీ. జముఁడు మండుచు నానిపైఁ జూప నలిగి
 యుగుదేరంగ నివదూత లతనిఁ విలువ
 వరవిమానంబుఁగొంచును వచ్చుటయును
 జూచి వెఱుంగంది మదఁ గుండ చోద్యమంద.

క. భూతపతియొజ్ఞఁ దప్పిన
 నాతత మతఁ డల్లవచ్చు నగు చేమిటి కీ
 పాతకున కడ్డ నేటికి
 నీతెఱుఁ గెఱింగింపుఁ డనిన నెంతయు వారల్.

క. శివరాత్రి నాల్గుజాలును

శివుని బూడిద నోడె శివనామంబుల

శివలూఠనములు గాల్పును

శివుఁ డెంతడేకాక మర్త్యపురంఁ బెపుమా.

స. శివుడు స్వయంభువు శివసంతోషమును

మార్కిండ్యునికై శివునిచేరి గడిన పాలుపె

నాలు మోమహత్త్యంగా నెవ్వరె యెగ

జాలుదు రని మస్కరించి జముండు బ్రహ్మ

సంబుస కరిగె సంత నాశ్వేసుండును విహంగా

హుంబై శివునినన్ని నకిరించి సాష్టాంగదాస

ప్రణామంబు లానరిచినది జూచి నెవ్వశివుని

పశనిక్రమధిపట్టణంగాగ్గఁజుంఁగావును నైమ

గుణంగాలుగల వారంగిను గలసిసవారలకు

మాక్షంగా నిద్రింపకుండునేరని సుశీలుండు

చెప్పె విద్యావిధియు నది యట్ల తప్పదని

యొదలు నుడచిరించి పొందనియనిపన వారును

మలహాసుండును జనుడెంచి రుత.

క. ప్రాచీనధూలలమ ప్ర

తీచీ నతిమీద సగవుగీపింపంగా

పైచిన మణికంకణ మనం

ప్రభాచర్యస్ఫురణః దరణ సమమటవ్రాలెన్.

క. ఇనుఁ డపరజూధి శశి తూ

ప్పునఁ దోచిరి గంపువదలి పాలుపొంద నభం
బనుదంతికి నిరుసంకం

గనకపుఘంటికలు సురలు గట్టిరొ యనఁగన్.

క. నలిచెంగావులుఁ గపురపు

గుళికలు పరితాప మణుచుకొట్టకై దివిజుల్
మలుహాణు కొనసూర్పిరొయన

నొకొన నీరసముతోడ నింగిం జుక్కల్.

మ. అట కాంచెన్ ధరణసురుండు నననం

ధ్యానేళ వేలాగ్రః

ర్యటనేదీపరిసాంద్రకందశిమరం

దానందధారావళి

నటదండందరబృందశుందింసదా

నందేదిరావందివి

స్ఫుటగానామృతసారసారముఁ గన

ద్యూసారకాసారమున్.

చ. (?) ప్రతిమున లోన దేటి యను
 సక ముకులించెడి శిష్టు యొప్ప నా
 రతి సఖని బరండి నా
 రాజు రవాజు గిహంగరావముల్
 హితమతి నేకతంబ తగ
 నిందరస ర్తిస శాల యావిశా
 సతి కెఱుగిక్కి కూయు పస
 బాలిక ఎంద వధూటియో యనన్.

సీ. ఇంచుపయ్యదక్రేస నించుక గాన్పించు
 శచి దేవి దాపటికుచ మనంగ
 విరహులపై దండువెడలంగ దమకించు
 పలురాజు కెంపుగోవడ మనంగ
 ఘనజగన్మోహనగంధమార్జిం బిడ
 రంజిల్లరత్న కరండ మనంగ
 సమరేంద్రముఖ్య లోయ్యసఁ గ్రోలనిచ్చినఁ
 గొమరాడు సమృతంపు గుంభమనఁగ.
 గాయసిద్ధికి సిద్ధసంసుంబు లెల్లఁ
 గూర్చుసిద్ధరసంబుల ఘటికయనఁగ

నమరు రతిదేవిమోక్షగుటద్ద మొ యసంగ
నింగుండుదయించి లోకనానందముగను.

౭. అంత నామహామోక్షుడును సంధ్యాదికృత్యం
చాలు దీర్చి పుష్పసుగంధి దలంచి సుఖీలు
తోడ నిట్లనిమె.

౮. ఉడుగని విరహాసామున
బడి వడి గడునొచ్చి మిగుల బడలిసవారిక
గెడగుర్చుకంటు భాగ్యము
నడిచి బోయి దలంనుకంటు బడము గలదే.

౯. విరులు గంధర్గా మిగులను పెట్టి యగును
చెలులహాటలు చెవులకుం జేదలగును
వ్రాణపదమైన యంగన బయ్యకంటు
మఱియు దుఃఖింనుగొందొ ముమ్మహే దలం.

౧౦. మక్కువ బుష్పగంధి పురి
మర్దనునన్నిధి నాటలాడి తా
నిక్కువ కేగుదేరిగ ర
తీశ్వరు పట్టపుటేనుగో యనన్

జెక్కుల మించు తేజమును
సిబ్బెపుగుబ్బలు మందయానముల్
చొక్కపుఁ గాంచికారవము
సొంపును నామదఁ బాయదెప్పుడున్.

చ. నిలిచినయట్టితావును
నిల్వఁగ నైఁడదు డెంద మంతయు
గలచినయట్టు లయ్యెడును
గంటికి నిద్దురరాదు దేహమున్
గొలుకక లేచిన ట్లగుచుఁ
స్రమ్మరిలంగను నైఁడవచ్చు నే
కలదొకొ పుష్పగంధి నికఁ
గస్సొనుధోగ్యము నాకు నిమ్మొయిన్.

న. అనుటయు సుఖీలుండును మలహాణునిం జూచి
పుష్పగంధి జనయిత్రిహృదయం బరసివచ్చెదఁ
జింతింపకుండుమని యతిరభసంబునం జని మద
న సేనం గనుంగొని యిట్లనియె.

క. ధనము గడియింపవచ్చును
విను మెవ్వరికైన మంచివిద్యయుఁ బుణ్యం

బాను గీర్తి గలుగుచు పొందులు

వనితా, ఘటియింపరాదు వసుమతిలోనన్

౩. మలహణ పుష్పసుగంధులు

వెలయంగాఁ గూడి చదుస వీనుఁ కిరపై

యలవడు పరమానందము

తలఁపఁగ నిపుడేఁ పాసి తక్కరొ, యనినన్.

౪. నెట్టుకొని వట్టి మాయాఁ

బెట్టకుమీ నీచ్చ మీనుపల్ల లకేతల్

పుట్టించి వేయుమాఁడు

వెట్టక మరునైనఁ బూట పల్వఁగ నియన్.

౫. కుడువఁ గట్టలేదు కొడిక తనవంక

వట్టి నింద పడఁగవలసె నుత్తక

చదువు దయ్యమెఱుఁగుఁ జాలును బదివేలు

నచ్చె నతనిపొందు నిలచు మాకు.

౬. మలహణ సుద్దులు చెప్పకు

తలఁపఁగ వెనుకటివె చాలుఁ దక్కిన నేమో

శెలుపుము పురిలో వార్తలు

కలివోసిన నుట్లవంకఁ గనుఁగొనఁ దగునే.

ఉ. ఎక్కిసవానికిం గుఱుచ

యేనుగటస్నవిధంబు దా మదిం

చాక్కుచు నల్లనాటి మన

పుష్పగుంధి యటంగుఁ జూచనో

మక్కువగల్గెనేని వెడ

మాటలు మాయలు మాని గ్రక్కుసవ.

రొక్కము వేయుమాడ లిట

రోపెఁ దెమ్మను మొక్కపూటకునె.

చ. అనుటయును సుశీలుండు పుల్లస్లి యేదియు

నాడలేక మగ్గుచంజనియి. పుష్పగుంధియుఁ

జాలమాగ్గుంబునం జూచి పురపురం చాక్కు

చున్న సతిమూర్ఖుడైన యవ్వైశ్యుండును.

సీ. ముగమెత్తకుండిన దగిలి వీజియమిద

యనుచుఁ జేతులువట్టి యదాముకొనును

చూడ కూరకయున్న సుద్దు లేమందుపు

చెప్పమంచును మీదఁ జేయివేయుఁ

బలుక కూరకయున్న బాపులే నీవలె

బండుకోరాదని వట్టుఁ జెయ్యి

గదయ కూరకయున్న జదువులు చదువుచు
నిది మేలుకాదని యెత్తొకొనును
గన్నమూసిన పొట్టిరాగాలు నేయు
నదరిపడి మిన్న కేనియు నాపులించు
నిదారనోనీడు మేక్కిని నిలువనీడు
పొకినేగిన చానును వెంట నరుగు.

క. నిలుకాలునిలువనియక

కలుమాత్ముడు బాగపెట్టగా విధి నాత్మ
బలుమాటు దూకు గోమటి
కొలమెక్కడ గలిగెనంచుగుందుచునాత్మన్.

సీ. మందులు పెట్టితో మఱగి మాపటినుండి

గుండె దీసినదను గొంతతడవు
పైత్యులుగానోపు బగబగమనుచునో
కొలుపుచున్నద యను కొంతతడవు
తలనొప్పి ఘనమోరి తల యారదోయని
కూతలు పెట్టును గొంతతడవు
కనుదృష్టి దాకణ్ణోలును నాకు నని యాపు
లింతలు పెట్టును గొంతతడవు

కడుపులోనంటుసొంటే మొ వడిగ నిపుడు
కుట్టాచున్నది యనుచుండుఁ గొంతతడవు
తివిరి వయ్యంబు పట్టెనో దేహమునకు
గుణముగా దనుచుండును గొంతతడవు.

క. పుటవాకంబగు వేదన
నెటువలె సైరింపవచ్చు హృదయేశ్వరు ఁ
గిట సౌఖ్యజలధిలోఁ
నటయంతయుఁదెలియ నొలలాడక యున్నన్.

క. బెడదమగు విరహావేదన
నడిచేగగ వీనిచేత బాధయు నయ్యెన్
వడి గోరుచుట్టుమీఁదను
నడరఁగ రోకంటిపోటు ననుచందమునన్.

క. అసియాడెడు నెన్నడుమును
నసివాడిన దేహాలతయు వాడినతెప్పల్
చెసలాలకించువీనులు
కసుగందిన నెమ్మనంబు గదురగ నంతన్.

క. అలుగుచు నలుగుచు గలఁగుచు
నలికుంతల వానిబాధ నలువడుచుండెన్

పులిచేత చిక్కువడి మది

గొలుపక పొరలాడు ఇంకకొదమయ్యుగోలెన్.

౨. ఇట్లు పుచ్చసుగంధి వేగించుచుండె సంత
నక్కడ సుఖీయంబును జని ముహుంబు గనుం
గొని మదన సేనయాడిన కర్ణకపోర వాక్యంబు
లించుకించుక సూచించిన నతంబు నిట్టొర్పు
నిగుడించి యిట్లనియె.

౩. ఏనేల చదవిత నెలదీగెబోడితొ

గవగూడి చదువెల్లె గడమలేక

చదువుదుఁగాకేమి జుజాస్య దానేల

నాత్రోడునిడయై నడవఁ దొడఁగె

నడచుఁగాకేమి నా నయనచకోరంబు

లిందుబింబాస్యపై నేలవ్రాలె

వ్రాలె గాకేమి యీపనితకు నాకును

హృదయంబు లవియేల నేకమయ్యె

అయ్యె నైనను గాకేమి యలమృగాక్షి

కకట, యొప్రాయ మదియేలయముకొనియె,

సలముకొన్నను గాకేమి చెలియ నన్నుఁ

బాతకపుడెన మిట్టల పాయఁజేసె.

1. కాంగల గలదొకో కమలాయ తానెది

గొలొస నైసను గన్నులార

నాంగల గలదొకో హస్తేంద్ర గామిని

చనుదోయి యురమున జడకొనును

క్రొంగల గలదొకో గురుహితుల

గురురామ్యమునపు లాశ్మి ననిచు

భావింపగలదొకో భామాయింమి

నసమానరతికొలనుభవము

విసంగగలదొకో యొకనాడు వీనులొంగ

దరుణి మునుగోలె శింభుగీతములు నాడ

చిలువ గలదొకో యొకనాడు నొంగనాడ

లీల మొత్తయంగ సంగజకేరి గీల.

2. అంగసమధురోక్తు లొలకెడినంగారి

వీను లిన్యలమాట విసంగ గోయు

నెడవిలాసంగా వీక్షిం నే కాని

మాడ్కు- లిన్యలను పడ గోయు

గొలకంతి తనువల్లె గొంగిలింపనె కాని

తనుసస్యకాంతి దొంగురోయు

జలజాక్షి కెమ్మొవి చవి నూసినే కాని
 జిహ్వా యస్యంబు రుచింపరొయు.
 జిత్త మన్యుఁ గలనైనఁ జేరరొయుఁ
 గోర్కు లన్యంబు లెవ్వియుఁ గోరరొయుఁ
 దలంపు లన్యంబు లెవ్వియుఁ దలంపరొయుఁ
 గలదకో సుమగంధిని గలయ నాకు.

క. వనిత నెడబాయఁజొంక
 తనువున నిడుకొన్న కిప్పుడు తా సర్వజ్ఞం
 డనయము నొండులతనువులు
 తనవలెనే సేయకునికి దగవా తనకున్.

గీ. పొందకిని నాకుఁ బొందులు వేఱునేసె
 ప్రాణములు వేఱుచేసెను బాఁజాతి
 బ్రహ్మ యిరువురి తనువులుఁ బ్రాణములును
 నేకముగఁ జేయఁజాయె నింకేమి గలదు.

క. నేడుకక బుచ్చసుగంధిని
 నూడుండేనాళ్ల వలెను గొనకొని యాత్మక
 నూడుకొనె నొక్కలెక్కను
 నీడుగ నలతమ్మిచూలి యీ దినసంబుల్.

చి. చొక్కపు ముద్దనెమ్మగఁగూ
 సోగి మెలుంగును నోరచూపులుక
 క్కవి గుబ్బచెన్నులును
 జ్యోగు నవరహస్థైభవం
 చక్కట నామనోంజయము
 సంతె సమస్తము పోచి యుంకిరి
 నెక్కపనున్న దాని పు స్తు
 గ్రంథము, పుష్పసుగంధ, చెప్పినే.

గీ. కన్ను విచ్చి పుడు కాన్పింతు మనసున
 కన్నమాయ నదటం గహకుండు
 కట్ట నిక్కువపెపు ప్రాశస్త్య, యిది
 ముద్రజ్ఞానిద్య ముజ్జిగింపె.

చి. నిముద్దమాటలు నిరంతర విసంగోరి
 తివిలి నావీనులు తనము సేయు
 నిగుబ్బచెన్నులు సెమ్మి గొంగిటం కేర్ప
 దవిలి నాహృదయంబు తనము సేయు
 జక్కనినీమోవిచవి యానగంగోరి
 తివిలి నానాలుక తనము సేయు

నిమోహనాత్మక నిరంతరం శూడంగం
దవిలి నాకన్నలు తపము నేయు
నివిలాసంబు గానంబు నొప్పుకొల్పి
తలంపుల్నియు నినుగోరి తపము నేయు
బ్రహ్మముకును బ్రణమై పరగు నీపు
ఉవిద, నిను బాసి ముగ్ధుని నోర్పువాడ.

సీ. అంగుళి యవాగ్ని కైస నోర్చునుగాని
యోర్వలేదు సగీవియోగమునకు
నబ్బరి రాహుపుకైస నోర్చును గాని
యోర్వడు తారావియోగమునకు
హరిండు హరిహలాగ్ని కైస నోర్చునుగాని
యోర్వడు గోరీవియోగమునకు
నభ్రంబు పిడుగు కైస నోర్చునుగాని
యోర్వలేదు తటిడ్వియోగమునకు
నతను డీశ్వరుని యవాగ్ని కైస నోర్చు
గాని యోర్వడు రతివియోగమునకును
విశ్వభయదోర్తి నిర్వృత్తి విరహవహ్ని
నువిద నిను బాసి ముగ్ధుని నోర్పువాడ.

బ. ఒక్కనె లుక్కుదక్క జూ

లలులు సుక్కు జకోరి రాజయ

స్నేక్కు వియోగు లుక్కు తటి

నశుడు నిక్కు మనోజు సంతముల్

వక్కు ముదంగు కెక్కు గుము

నంగులు చొక్కు దమంగు మక్కు నా

చుక్కులాటేడు వేడిమి

చూపెగదే వడి బ్రణనాయికా!

ఉ. హాలహలంబు గ్రమ్మట ను

దగ్గరిం బుట్టెనో చండభాను

భీతి నన్నిమూర్ఖును

భీకరభంగిని గాయజొచ్చెనో

గాలుని తీవ్రహా ప్రళయ

కాలమహానా మేగుదెంచె నో

ఓలిమి జంద్రరోచు లిటు

లండునె చూక్కికి బ్రణనాయికా!

చ. ముదిరినసాంద్ర చంద్రకలు

మొల్తపుచంచుపుటంగుందజ్జీ

గుదిలిచి చించి చీట కడు

గ్రోవ్విన పెన్నె గుడ్డ ముక్కునన్
ముదితల కందియిచ్చుచు బ్ర
మోదము నొందెడు నాచకోరముల్
కదిసిన సేదకన్నుల వి
కానము దోచెను బ్రాణనాయికా!

ఉ. వాలికలై మనోజభయ

వాలికలై సరసాలిచాడు దృ
కేలికలై చకోరము
కేలికలై కమలానిహల్లకో
న్మాలికలై సుగంధనస
మాలికలైస భవస్మనోజ్ఞ దృ
గ్మాలికలీనఁ జేసి మది
జాలిక మాన్యము ప్రాణనాయికా!

ఉ. ఇక్కిలి దక్కి నిక్కి మెలు

గెక్కి మొగెక్కి బిగెక్కి మిక్కిలిన్
గ్రిక్కిరి సొక్కమానమయి
గ్రిక్కినఁ బక్కున విచ్చునోయనన్

ఎక్కటి లుక్కుమీత తెగు
 బింకపునిచనుదోయి మాటునన్
 కిక్కిన నెమొకాని మది
 చేర బడరాదీక బ్రాణనాయకా!

వి. పెర విక నేద నా కకట!
 వీడ మనోభవు జేగువెంచె వి
 స్ఫురదశిశింజనవికచ
 సూసశిలీకధనుపికానళి
 వరకలకంఠకాహళిరి
 నస్ఫుటకంపిత భూర్భువస్సువ
 శ్చేమడగుచున్ బ్రతామున
 సల్పెడిదేమిక బ్రాణనాయకా!

శి. ఎక్కడ నేదరిగితు నిక
 నేవగం బట్టదు బ్రాణవాయుపుల్
 చిక్కితి మన్మథాగ్ని గమ
 జేసెడి దేమిక గంగాకంఠి, యో
 నక్కనికీరవాణి, జు
 జాతవిలోచన, పుష్పగంధి యే

చక్కటినున్న దానిని

జంబుగ నా కెఱుంగంగఁజెప్పె.

ఉ. న న్నెడఁ బయలువొక

నాటికిఁ గంటికిఁ బెప్పక వడి

గ్రన్ననఁ గన్వకొందు వి

కంతుని బారిని దూరఁ జెప్పె

నన్న యెఱంగి మున్న రతి

జ్ఞానితీయని ముద్దఁజేసి

కన్నఁడు గాకు నిచ్చెను మృ

గేతుఁ, పుష్పసుగంధి, చెప్పె.

వ. అని విగహనేదనం బొగిలి పొగిలి మున్ను పుష్ప

సుగంధియు దానుఁ గూడియుండెడు నుద్వా

నననంబులొకలికి నరిగి యుట్లయె.

౧. హరిణంబు, కానవే హరిణాయతాపిని

మధుసంబు, కానవే మధుసవేద

హంసంబు, కానవే హంసేంద్ర గామిని

బులినంబు, కానవే పులి నజఘన

గంకంఠ, కానవే కంకంఠకంఠిని

గిసలయ, కానవే కిసలయ్యాపి

నవలత, కాన దే సవలతాత్మనైనా

గీరంబు, కాన-వే గీరవా-

గణపతి రంభ, రంభను వివాహముగలది

చిక్రవాకంగా, కానీ చిక్రకుచును.

బాప్తువసవాటి, కానో ఫుప్సుగంధి

జందుగూడ, కానో పూచంద్రముఖిని.

శ్రీ. విను సుధాగరుడవు విను మేల కురిసెదా

చందమా నీకిది చందమామ,

శ్రీతాంశుడను పేరు చెప్పిచి నిష్క్రమింపక

జందమా ని కిది చందమామ

కువాయూళ్ళుఁడవయ్యుఁ దవీలి పాంథుల సేవఁ

జందమా నీకిద చందమామ

శివునకు నవతంసమపు మరుఁగూడంగఁ

జండమా నీకిది చండమామ

వివాధునిని ప్రోచుకొనెను వినుము నీవు

సుదములు బద్దములు గావు సుదులె

సఖ్యంశులందుం బ్రోడవెనకి నీకుం

జందమా హింసగావింసఁ జందమామ.

క. అచ్చిన ప్రయాసతి బా సిలు

నెచ్చుచునున్నట్టి నాకు వేడమి జూరక

నచ్చిన చోటికి వచ్చెదు

నిచ్చో ధలమేమి సేకు నిందుడ యనుచున్.

న. అని మలహమిండు పాపావేశరాయి;

క. కలయంగఁ గలుగు భాగ్యము

కలుగుట దుర్లభము మాడఁగ్గిని సేవిక

గలసినయంతయ లేదా

పొందుక నీమాటలైన విన్నం జూచున్.

న. అనుచు మదనోన్మాదరాయి మలహమిండు

“కామాంధో జపి సశ్యతి” యనియెడల

గావునఁ దనప్రయుక్తాలిం దొందుకొని పుష్ప

సుగంధియున్న పేడ సమీపించునకుఁ జను

దెంచి నిలిచి నాయుకమాట లొకించుచుండె.

అంత నప్పొలితియు మలహమి దొంచి

యంతఃపరితాపము వారింప నుపాయంబు

లేక యెంతయు.

సీ. ప్రేమతోఁ బ్రియుడు చెప్పినగీతము ల్వాడి
 యడరి డగ్గుత్తికపడి నిలుచును
 సోమార్థధరుమీఁద చూడ్చికల్ చదువుచు
 హా ప్రాణనాయక, యని తెలంచు
 జంత్రింబు చూపుచు జాగులే వల్లిభ,
 నినుఁగొని నెవ్వరు నెనయ రనును
 దానమాసముఁకుఁ దలచుగాచి మలహణ,
 యెఱుఁగుదాగా నీవు నించుకనును
 సుదతి ప్రాణేశు లోచూడ్కిఁజూచి పొక్కి
 బయలుఁ గొగింట నితఁయించుఁ బరవశమున
 సధిరసునఁగ్రాని పోవంగఁ గలఁగి కలఁగి
 యెందు నున్నాడవో నన్ను విచట నొంటి
 డించఁదగవౌనె ప్రాణేశ, యంచు వగచు.

సీ. అతనిసుద్దులు ప్రేమ సందంద తలపెట్టు
 నతఁడు దిద్దినచిల్క నడుగు మాట
 అతఁడు చెప్పిన కత లర్థిలి వచియించు
 నతనికైవడీ బాట లడరిపాడు
 నతఁ డాడుసరసోక్తు లల్లనఁ బచరించు
 నతనిగుణంబులె యభినుతించు

సతని గూడాడిన యిచ్చోటులే ముద
సతనిభావమే తన గూత్యమిను
సతఁడు దానును ముట్టిని యట్టిమఘు
ముట్టి తలఁగూచి తనుదానె తిట్టికొనును
జెలఁగి గూతఁడు దానును గలయు భావ
మంత భావించి సంగనా, అని తలఁను.

సీ. వెలఁది నిట్టొద్దులు వెలికిఁ బైఁపినిక
పూబుతిమించ నేర్పున నహంతు
గుక్కుచుఁ గిన్నియై కొలుకుఁ గ్రమ్మఁ
నలుసు పోకొడలి పులిమి పుడుచు
దనువల్లి కాకఁ ప్రొంగినపాన్పు క్రొవ్విరుల్
కనుపడనీయక వెనుకఁద్రోయు
నదలని తాపాన్ని నహచ్చు మహిజెట్ట
పొరిఎరిఁ ద్రోవఁ గిప్పరపుసురటి
ప్రాణవిభు నాత్మ భావించు బలవరిచు
వెలికిఁ జను నిడువెన్నెని నేడికంత
నులికి లోజను నందును నుండలేక
పొగిలి వగఁబొంది మదిఁగుది పుష్పగంధి.

క. ఇందునిపే నోపి లుడుకక

గుందును వెలి లోన మాడుకొఱపులమాడక

ఎందు నహింపదు వైవము

ముగఱనుయివెనుక నుద మొగిసనుట స్వేచ్ఛ.

క. ఈవేళ మత్స్యియుండగు

శీవితనతి మోముజూడఁ జేకుతె నేర్చి

వైవంబు కరణ నాపై

నేవిధమునఁ జూలంగిల్లు బ్రతుంగఁగి చెచ్చున్.

గీ. చంద్రకాంతపు గిరిది వాసనజూగలు

గొనుచు నాకటి కనువెరిచి కువల కూర్చె

పడఁకకన్నలు బెదపులుఁ వడుపుకొనుచు

నుమ్మలిక నొచ్చుఁ బుక్కిరించుమియుటయును.

గీ. దద్దరముచేత నాచులోఁ గమ్మివిరిచి

నున్న యెలతేటిపైఁ దీసె యులికినల్లు

మలహణునిమీఁదఁ బడియె నాజలకణములు

మదనసంతాపవహ్నికి మాటుదోష.

వ. అప్పుడు మలహణుడు శివస్మరణంబుసేసి

తనలో నిట్లనియె.

క. కన్నప పుక్కిటిసిటన్

గన్నప కీర్తన బాసె గటకట, నేడీ
కన్నియ యధరామ్యతమును
గ్రన్ననగాఁ గవయుకతన గారీశునకున్.

గీ. అనిన పలుకు చెప్పు నాలించి ప్రాసేశుఁ
చౌట యెఱిగి యియ్య నతనిగదసి
యెట్టు వచ్చి తిచటి కీవేళ యనుచును
ముదము భయము మదిని ముడివడంగ.

గీ. బిగియఁ గొనిలించి బింబాధరము చవు
లిచ్చి యిచ్చి క్రోలి యిచ్చ నగచి
ప్రాణనాథ, నీకుఁ బాడియె యొక్కడ
విట్టు లరుగుచెందు తెఱిగి మఱియు.

సీ. గ్రక్కునఁ దలవరుల్ గని పట్టుకొనిరేని
నరయ నాదోష మెవ్వరికిఁ దగులు
బటతేర నచ్చట బాము చే లంటిన
నాహత్య యెవ్వరి కతిశయిల్లు
మితల్లిదండ్రు లోమియుఁ బుత్రకోకాగ్నిఁ
గన నది యెవ్వరి కొని మునుంగు

గానలివార లొక్కంత యెఱిగిన
నాడిక యెవ్వరి కతిశయిల్లు
నమమ ననకార్యమేమైనఁ బొడమనేని
నట్టి కంకయు నెవ్వరిఁ జూట్టు కొనును
నెఱయ నకలంబుఁ దెలిసిన నిపుణమతివి
యకట సఱచుట ప్రాశేష, యర్హమగునె?

ఉ. నిఘెల్వంబును నీవిలాసము మఱి
సీధర్యగాంభీర్యముల్
నిచాతుర్యము సీగుణాంకమహిమల్
సేవెపునుఁ జూడకే
ప్రాచుర్యంబును బోననాడితివి యీ
పాపంబు ప్రాశేష, నా
కేచందంబునఁ బాసిపోవు నకటా!
చున్నే నిజస్మృతిబాన్.

౭. అని దుఃఖావేశంబునఁ బొగులుచు:

౮. కడుఁ గాకలీస్వరంబున
విడునక యొయ్యోయ్యనవల వెక్కు చునేడ్చెన్.

కడవలను స్రుమ్మరించిన
నడువునఁ గన్నీరు మేన వటదై వాటన్.

క. సూనశరవహ్నిఁ గ్రాగుచు
మేనంతయుఁ బలుకఁ బోతి మిగూఁ గృశించెన్
నానోముఫలము లిట్టివి
ప్రాణేశ్వర, విన్న నేరఁ బొయితిగదే.

గీ. కుటిల నర్తనంపుఁగులమున జన్మించి
చడుగులకును గాడ్లి చెప్పఁగాని
పుణ్యనిధివి నిన్నుఁ బంపొందుభాగ్యంబు
నాని దైవమే నాకు విచ్చు?

క. వటదం బడిపోయెడు సతి
కురవడియు న్నొగులుమాన్య నోపునె తానె
ప్రేతఁగున వీరలచేఁ బడి
యుటక నినుం బాసి నొగులు మండుఁగవలసెన్.

క. వ్యాళీవిషదంష్ట్రోగ్ర
జ్వాలల సయిదోడులగుచు జనియించిన దు
శ్వీలల వేశ్యామాతల
నేలా పుట్టించె నజుఁడు నెఱుంగఁడు సుమ్మా!

సీ. గుల్లూ మూరగ కొంపగూడ జేయును
 నవన్న నోతయు జూప నలుగుల
 బలుగాకులను గన్నె బ్రాణంబు లొనగును
 పిను జూచెనేనియు గనలిపడును
 హీనుల కెంతయు హిత మాచరించును
 నశల్ల కన్నంత ప్రోపునెయు
 కైమగుంగన్నను శిరసావహించును
 నివారమన్నను నిలువనీడు
 వినుమ యబ్బోక నీపేట విన్నమా
 కాజుచుండును మోము నిరంతరంబు
 కత్తి మలరంగ పిల్లను యున్నట్టి
 భాగ్య మ్మనె రినియ్యగ్మనకును.

సీ. కడముట్ట దల్లిచే గసికోతలే కాని
 యొకనాడు హాయిని నుండలేదు
 పొన్నిండ్ల బడివంచ బొన్నింగ నేతాని
 యొకనాడు నినుగూడ యుండలేదు
 కరకరలును వట్టి కక్కసూతలే కాని
 యొకనాడు నుడుకారి యుండలేదు

ఎవ్వరు విందురో యిద యననేకాని
 యొకనాడు నిశ్చింత నుండలేదు.
 నీవు నాకయి మాహార నిద్ర లుడిగి
 యుండు మన్నట్టి చోటనె యుండియుండి
 చిక్కి నరమైతి నేమని చెప్పదాన
 నిట్టిదశకును మన కింక నేది శాగువు.

క. వచ్చెద నే నీవెంటను
 నెచ్చోటికినైన గొంచు నేగుము వేదా
 యిచ్చట నేమట నేయుము
 సచ్చనివిలుకానిబారి బడజాల జమీ.

న. అనుటయు మలహాసుం డిట్లనియె.

గీ. వెజ్జ బమ్మరించువిధమున నాకును
 బుద్ధి చెప్ప నీవు పొగుల దగునె
 కూడి వెట్టి దిరిగె రోకలిం దలజుట్టు
 మనిన చందమయ్యె నంబజాక్షి !

న. అనుటయు నెట్టకేలకు ధైర్యంబు దెచ్చుకొని
 యరుగోదయంబున ద్రిపురాంతకుని గుడికి
 నృత్యంబు నలుప నేను వచ్చెద నచ్చట నుండు

మని నివును నేనును హానికి దగిన వెలుగు
చూచుకొందమని ముహూర్త సగపి తానును
గ్రమ్మర సచ్చ సేవ పటమున్న యవ్వైశ్యం
డును.

గీ. కొంగిలింపలేదు కడువేళ్ళు గెమ్మోవి
చూసలేదు రతికి బూసలేదు
సుదతిదూస నట్టినుద్దులు దుద్దులు
సేతులు గితులు జూరుగాని యనుచు.

క. స్వర్గం దల్పుగడియ పెట్టుకొ
శిథిలాత్ముడు దాసితోడ జెనకుచునుండె
శుభనొందినట్టి పల్లికి
విధిమూడిన యొక్క తేరె నెదకన నైనన్.

స. కల్లున్న యవ్వైశ్యుని గెళువునం జూచి రోయు
చు గవాటబంధనంబు నేయించి విలాసిని
గావలిం బెట్టి కృతస్నాతము వివిధభూషణ
భూషితాంగి యయ్యె నంత.

క. తారాగణపరివారము
తారాగిరిరాజు వెంట దండుకు బనుసన్

చిరికి దరుణోయి నగని

హారంబై నేగుజుక్క మాధుసం బాడిచెన్.

సీ. ఇంద్రు డంగుళైలెడ మిమ్ముగొల్పినవెట్టి

కరగించు కపపుముఖు బనంగ

నై హవతంగున కలిక నై గంగున

బెట్టిన జేగురుగొట్టినంగ

నె.....నిర్మించి మించి

కరమున్న సనికెల్లెడ మనంగ

.....
నుదయగిరిమీఁద నప్పురాయవతు లిడిన

నిద్దమైయొప్పు కుమమముద్ద యనంగ

బ్రగ్వహూమం సామ్ము బరణియనంగ

దరణి యుదయించి సుస్రిభాసరణి మెఱయ.

వ. అంగ మేళింబులవారిశోడం ముప్పసుగంధి

స్త్రీపురాంతకదేవుని గుడికిఁజని నృత్యగీతవా

దగ్గంబులు నలిపి పరిజనంబులం బడఁడని మూ

హంబు నిలుచుకొని గర్భధ్వారంబు విలిచి

యదేవుని హుతి యిట్లనియె.

- సి. ముక్కంటి భక్తుల ముంగిటిపెన్నిగ
చిత్తజ్వలై సంతోషికరణి
పురవైశ్యలోకసంహరిండు పద్ధిరిసంగ
బొలిపిండ్లదళంబు పరుసవేద
శ్రీపార్వతిశుండు చింతామణిశ్రేణి
కుండలికటకుండు కొంగు సంద
రుద్్రుండు నక్కనరోహణైలంగా
భండేందుహుళి బంగారుకొండ
యనమనేత్రిండు నింకని యమ్యోజుంగ
కాలికంబుండు చేరుస కల్పశాఖ
విశ్వనాథుండు మనపాలి నేల్పుటాపు
తలఁపు మిప్పుడు కామితార్థములు గొల్గి.
- క. శతధృతిశతిమఖిముఖ్యులు
కతిదుర్లభుల డెన్నిచూడె నననరతంబుల్
మతిఁదలఁవలె సద్భక్తులు
కతిసులభుండు దేవదేవుల డభవుండు జగతిన్.
- క. ఇల బ్రహ్మమయూరండు
కలరెల్ గోర్కలు కవిశ్యామందునె కాదా

నలనగు గవితాత్త్వము

నలనంబకయంగరాని వస్తువు గలదే.

క. పెరిమళములలోఁ గన్పరి

తరువులలోఁ జందనంబు వైవంబులలోఁ

బరమేశుడు విద్యలలో

సరయంగాఁ గవిత యెక్కువగునని రాద్యుల్.

క. మాటలె ధనములమూటలు

మాటలె ఘనవైకముఖ్యమంత్రైశుధముల్

మాటలె ముక్తికి నెలవులు

మాటలు నొనఁగూర్చి చెప్ప మతిమద్దమైనన్.

సీ. ప్రకటింప మేకపెంట్టుక లింగమనికొల్వ

గోర్కు లీయఁడ కాటకోటనికిని

ప్రమదంబుతోడఁ గుంచము లింగమని కొల్వ

(?) గోష్ఠియవానికి గోర్కులీడ

లీలమై సతిచన్ను లింగమంచు భజింప

నొడయనంబికి నీడ యడుగు కోర్కె

తమకంబునను సైకతము లింగమని కొల్వ

నిచ్చగోరిక లీడ యుండ్రజునకు

నిముసమాశ్రయితి శివునిపై నిలుపుద్యపి
శూన్య లితరంబులును దగులసేకు
యందుదళుకొత్త గొత్త మెఱుంగుగవిత
చెప్పి సర్వేశు సన్నిధిసేయు మనిన.

క. తగుణే నామన సేతయు
సరియగ నేమోదఁ దగిలి యన్యంబులపై
సరినిముసమైన నివ్వదు
వెఱువెచ్చుదయనిన బోక వేంగుకమఱయున్.

క. పనుగించి వీపున నానుక
పనుబాయక పొగిలించి నేనుండ నీ
వెనుకను నిశ్చయ మతివై
కొనియాడుము శంభుగోర్కి కొనసాగంగాన్.

చ. అటువలె నుంటివేసి జల
జానన, యేనును నాదిభోగిరా
ట్కుటకు నుమాకశ్రు శిశి
కంధరు సన్నుతిచేసి నీదు ముం
దట నట మెచ్చు చేకొనియె
దక విను నావుడు నింతి యట్ల కొ

గిటం గదయుంచె భక్తం బలి
కించె శివుణ్ నుని యించె నాతడనున్.

చ. తడవక చంబు శ్రొవ్విరుల
తావికి జొక్కిన తేలికి యట్ల శం
కరూ డిలం పేటియో యనుచు
గామిని దెల్పుట కంధి క (?)
స్మరనిభకంధహంబు సురి
పూజితపాదన యూరుకొందు ఘో
స్కరశశిలోచనాయ పురి
సంహరణాయ సమానమో యనన్.

చి. జడముడి దొలకాడు జాహ్నవీనదితోడ
మే సగమున నున్న మెలుత తోడ
శ్రక్కలం బ్రణుతించు శ్రమధవర్గముతోడ
జయపెట్టు దేవతాసమితితోడ
బాగడెడు బ్రహ్మలపునుక పేరుతోడ
నటన మిన్నందన నందితోడ
గాలిచే నల్లన గదలుసాములతోడ
బులితోలునట్లు దువ్వలువ తోడ

అలుపుమిగిలిన వలపు విభూతితోడ
మహిమ దళకొత్తు రుద్రాక్షమణులతోడ
గ్రమ్మనోదయ చంద్రఖండమ్మతోడ
నమరి సర్వేశ్వరుండు ప్రత్యక్షమయ్యె.

క. మెచ్చితి మలహణ, కోరిక
లిచ్చెద నేమైన నడుగు మిహారములలో
లిచ్చకు నచ్చిన విస్తాసు
నచ్చిన నెచ్చలివి నీవు నా కెన్నంగన్.

వ. అనుటయుఁ బ్రసాదముఁ బ్రణామము లాచ
రించి యుట్లనిముఁ

సీ. పూజింతుఁ బుంగవపుంగసకేతను
నర్చింతు మారుతాహారహరు
వర్ణింతు నాత్మీయ వామాంగ వామాంగు
భజియింతు నిర్జితబాణబాణు
వినుతింతు శరశుభ్రవిగ్రహవిగ్రహు
భావింతు శతకోటిభానుభాను
నుతియింతుఁ బదపద్మనతజంభభంజను
మది సంస్మరింపుదు మారమారు

నంతకాంతకు నేపౌద్దు నాశ్రయింతుఁ
గరము వేడ్క నుపాసింతు శరధిశరధి
లీల నేవింతు హరినీలనీలకంఠ
నెలమి నినుఁ గొల్చి భువనత్రయీశు నీశు.

క. భేళి వృషభేశ కాశా
కాశధునిస్తుకాశ గౌరాంగునకుఁ
కేశవనుతునకు నంబర
కేశునకును శరణు నీకు గిరిజాధీశా'

క. పాటలుపాటలుమకుటని
శాటునకుఁ గలుషజలధిజంఘాటునకుఁ
శాటీకృతమదకరటిని
శాటనననచర్మనకును శరణము నీకుఁ.

క. ఖండశశిఖండహాలికి
నండజకేతనమదాండ జాండావలికి (?)
కుండలీపరివృత్తివిని
త్కుండలికిని శరణు నిఖిలగురునకు నికాఁ

క. ఈపుష్పగంధిఁ గూడుక
యేపౌద్దును ప్రమథవరుఁ నీక్షింపుచు నీ

శ్రీపాదపంకజంబూ

నేపారంగం గొల్పుచు గ్య మివే నాకున్.

న. అనుటయు నద్దేవదేవుం డతనిం గారమించి
యభీష్టంబు లొసంగి తజ్జనకజనయిత్రులకు
బుచ్చగంధి జననికి శేలికీరంబునకుం గైవ్యం
పొసంగి గౌరవచ్చునీత్రంబు విన్నవారలకు శోగ
మోక్షేష్టార్థంబులు గలుగంజేయుమఁ బార్వతీ
నమేతుండై సరమేశ్వరుండు ప్రమథగణం
బులు గొలువ రజఃశాచలంబున కేగి వినో
దించుచునుండఁ సంతః

క. శుభాహుణచారిత్రము

బ్రేమంబున న్రాయఁజదువఁ బేర్కొనమనుజుల్

కామితసుపుత్రపాత్ర

శ్రీమహితైశ్వర్యములను జెలఁగుదు రర్థిన్.

ఉ. మందరధీర ధీరకవి

మానితనిర్మలకీర్తిమల్లికా

సుందరకంద, కందళిత

శుద్ధమనఃకృతపార్వతీశ చై

నందినపూజనస్తపః

నస్తపనియదయాకులూశయా

స్పందితదివ్యముఖ్యగుణ

బంధుర బంధురమావిధాయకా.

౩. రామామాత్యకుమారక

సోమారంబాగర్భసింధుసుగుచిరసోమా

రామాజననానసాశి

కామాధవ విస్మయించిత్కృతాశా!

మాలినీ. శరధినిభగభీరా శత్రుగర్హహారా

నిరుపమగుణహారా సీతిమార్గచారా

పరిజనపరిచారా బంధురతౌవిహారా

సురగిరివరధీరా సోమమంబాకుమారా.

నద్యము

ఇది శ్రీమత్సకలసుకవిమిత్ర సోమయామా

శ్యపుత్ర సరసకవితాధుర్య యెఱ్ఱయనార్య

ప్రణీతం బైన మలహణచరిత్రం బను మహా

ప్రబంధంబునందు సర్వంబును దృతీయా

శ్వాసము.

